

Portland State
UNIVERSITY

Iš čia kylama
į žvaigždes

8. ULUSLARARASI SINIRSIZ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA SEMPOZYUMU (USEAS 2024)

8th INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF LIMITLESS EDUCATION AND RESEARCH
(ISLER 2024)

-Çevrimiçi-

-Online-

Bildiri Kitabı

Conference Proceedings

25-27 Nisan 2024

25-27 April 2024

Ankara

8. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu
(USEAS 2024)

8th International Symposium of Limitless Education And Research
(ISLER 2024)

E-ISBN 978-605-71819-8-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, SEAD

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneğine aittir. Anılan derneğin izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

1. Baskı: 30 Eylül 2024, Ankara

İletişim

Adres: Cebeci Mahallesi Tanyeli Sokak Yaman Apt. 22/A Çankaya /Ankara

Web Sitesi: www.sead.com.tr useas.sead.com.tr

e-mail: sead@sead.com.tr useas@sead.com.tr

ÖNSÖZ

Preface

Değerli Akademisyen, Öğretmen ve Öğrenciler,

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği tarafından her yıl sistemli olarak düzenlenen bilimsel toplantıların bu yıl 8. (sekizincisi) gerçekleştirilmiştir.

8. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2024), çevrimiçi (online) olarak 25-26-27 Nisan 2024 tarihlerinde Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği (SEAD), ABD Portland State Üniversitesi ve Litvanya Vilnius Üniversitesi işbirliğinde yapılmıştır. Sempozyumda Bilim Kurulu ve Düzenleme Kurulu Üyesi olmak üzere 148 akademisyen görev almıştır. Üç gün süren Sempozyumda, 8 panel, 6 konferans ve 1 kapanış paneli gerçekleştirilmiş, 32 paralel oturumda 77 sunu yapılmıştır. Sempozyuma 12 (on iki) farklı ülkeden 23 akademisyen, ülkemizden ise 300'den fazla akademisyen, öğretmen ve öğrenci katılmıştır.

Bu yıl “Eğitim ve Bilim” temasıyla düzenlenen Sempozyumda eğitim alanında yapılan nitelikli araştırma ve uygulamaları paylaşmak, bilimsel üretime katkı sağlamak, yeni düşünce ve çalışmalara ortam hazırlamak, sınırsız öğrenme, eğitim ve araştırmaya dikkat çekmek, bilgi toplumuna uyum sağlamak amaçlanmıştır. Bunun yanında akademisyen, öğretmen ve öğrencileri bir araya getirmek, bilimsel ve sosyal etkileşimi üst düzeye çıkarmak, işbirliği ve eşgüdüm sürecini canlandırmak ön plana alınmıştır. Bu anlayışla Sempozyumda okul öncesinden yükseköğretime kadar 20 den fazla konu alanına yer verilmiş ve gelen bildirimler hakemlerin görüşleri doğrultusunda kabul edilmiştir. Böylece bilimsel ve nitelikli çalışmalara öncelik verilmiştir.

Günümüzde ülkelerin gelişmesi, kalkınması ve gelecek yüzyıla hazırlanması bilimsel çalışmalara bağlıdır. Bilim genel olarak, “nesnel sağlamlığı olan bilgiler bütünü, neden–sonuç ilişkilerinin ifade edildiği sistemli bilgiler birikimi, insanoğlunun biriktirdiği kaydedilmiş sistemli bilgiler, kanıtlanmış ve sistemli duruma getirilmiş bilgiler” olarak tanımlanmaktadır. Bilim bilgi üretme sürecinde hem akla, hem araştırmaya hem de deneye dayanmaktadır. Elde edilen bilgileri teori/kuram, yasa ve ilkeler halinde açıklamaktadır. Bilimin temel özellikleri; objektiflik, doğruluk, kendi kendini eleştirme ve denemeye açıklık, mantıklı, sistemli, devamlı, kontrol, sadelik, olaylara ilgi, gerçekleştirme, seçicilik ve gözlem şeklinde sıralanmaktadır. Bunlar aynı zamanda bilimsel bilginin de nitelikleridir. Bilimsel bilgi objektif, doğru, mantıklı, sistemli, devamlı, kontrollü, sade, gerçek, gözlenebilir ve deneye açık bilgiler olmaktadır.

Eğitim ve bilim denilince ilk akla gelen bilimsel bilgilerle donatılmış ve düşün sistemi gelişmiş öğrenciler yetiştirme olmaktadır. Bunun için okullarda öğrenme, öğrenmeyi öğrenme, sınırsız öğrenme, hayat boyu öğrenme becerilerini geliştirmeye ağırlık verilmektedir. Öğretmenler iyi yetiştirilmekte, dijital öğretim yöntem, teknik ve materyalleri geliştirilmektedir. Böylece dil, zihinsel, sosyal ve duygusal becerileri gelişmiş bireyler yetiştirilmeye çalışılmaktadır. Bu süreç ülkemiz için de geçerli olmakta, düşünen, araştıran, sorgulayan, sorun çözen, girişimci, yenilikçi ve ülkemizin geleceğine yön veren bireyler yetiştirme amaçlanmaktadır. 8.Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumunun (USEAS 2024) ülkemizdeki bu eğitim çalışmalarının niteliğini artırmaya katkı sağlamasını ümit ediyoruz.

Sempozyuma çeşitli ülkelerden konuşmacı olarak davet edilen ve katılan;

- Prof. Dr. Anastassia ZABRODSKAJA, Tallinn University, Estonia
- Prof. Dr. Birsal KARAKOÇ, Uppsala University, Sweden
- Prof. Dr. Douglas K. HARTMAN, Michigan State University, USA
- Prof. Dr. Hakan ÜLPER, Dünya Ekonomi ve Diplomasi Üniversitesi, Özbekistan
- Prof. Dr. İdris BEDİRHANOGU, University of Oxford, United Kingdom
- Prof. Dr. Lisa Marie GILMAN, George Mason University, USA
- Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU, University of Warsaw, Poland
- Prof. Dr. Thomas GILPATRICK, Portland State University, USA
- Prof. Dr. Yalçın BAY, Michigan State University, USA (Visiting in MSU)
- Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania,
- Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania
- Doç. Dr. Nadzeya DARDIKOVA, Minsk Devlet Dilbilim Üniversitesi, Belarus
- Doç. Dr. Neslihan BAY, Michigan State University, USA (Visiting in MSU)
- Dr. Alban FOÇI, Tiran University, Albania
- Dr. Emine ÇAKIR, University of Oxford, United Kingdom
- Dr. Lori SKIBBE, Michigan State University, USA

- Öğrt. Gör. Ezgi İNAL, İstanbul Aydın Üniversitesi, DE Daum Expert/ Germany
- Assist. Prof. Ann CASTLE, Michigan State University, USA
- Asisst. Prof. Dr. Bağdagül MUSSA, University of Jordan, Jordan
- Assist. Prof. Dr. Gözde MERCAN, University of Toronto, Canada
- PhD Student Burcu TATAR OZKUM, Michigan State University, USA
- PhD Student Leyla NAJAFZADA University of Oxford, United Kingdom
- Duygu TUM OZER, Commercial Learning Manager, Freiburg /Germany

bilim insanlarına teşekkür ederiz.

Sempozyuma ülkemizin çeşitli üniversitelerden panelist olarak davet edilen ve katılan;

- Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
- Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI, Adnan Menderes Üniversitesi
- Prof. Dr. Fatma KIRMIZI, Pamukkale Üniversitesi
- Prof. Dr. Hayati AKYOL, Gazi Üniversitesi
- Prof. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi
- Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ, Selçuk Üniversitesi,
- Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
- Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK, Bartın Üniversitesi
- Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ, Dokuz Eylül Üniversitesi
- Doç. Dr. Çağın KAMIŞCIOĞLU, Ankara Üniversitesi
- Doç. Dr. Gülden TÜM, Çukurova Üniversitesi
- Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL, Pamukkale Üniversitesi
- Doç. Dr. Melike BAKAR FINDIKCI, Abant İzzet Baysal Üniversitesi

bilim insanlarına teşekkür ederiz.

Sempozyumun gerçekleşmesinde emeği geçen bütün düzenleme, bilim ve danışma kurulu üyelerine, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği üyelerine, yurt içi ve yurt dışından katılarak destek veren araştırmacı, bilim insanı ve eğitimcilere teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ
Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği
Başkanı

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Invited Keynote Speakers

Prof. Dr. Anastassia ZABRODSKAJA, Tallinn Üniversitesi, ESTONYA

Dr. Anastassia Zabrodskaja is a Professor of Intercultural Communication at Tallinn University where she teaches intercultural communication. During 2016-2017 Anastassia was a principal investigator of the ERA-NET Rus Plus project "Perception of Russia across Eurasia: Memory, Identity, Conflicts" and in 2019-2023 she represents in Estonia the COST CA18123 project "The European Family Support Network. She is an Executive Director of the European Master's in Intercultural Communication programme. She teaches courses focusing on intercultural communication. Professor Anastassia Zabrodskaja is a Regional Representative (Europe) on the Executive Committee of International Association of Language and Social Psychology. Professor Anastassia Zabrodskaja is a Management Committee Member of the European Family Support Network Cost Action: A bottom-up, evidence-based and multidisciplinary approach. Her primary research interests are identity, language contacts and linguistic landscapes. Her publications deal with identity, language contacts, code-switching and linguistic landscape.

Prof. Dr. Birsal KARAKOÇ, Uppsala University, SWEDEN

Birsal Karakoç works as a professor of Turkic Languages Department of Linguistics and Philology at Uppsala University in Sweden. She obtained her PhD in Turcology at Johannes Gutenberg University Mainz (Germany) in 2001 with a thesis titled *Studien zum finiten Verbalsystem des Nogaischen*. Between 1999 and 2006 she worked as a research fellow on the project “Linguistic connectivity in bilingual Turkish-German children” which was based at the Collaborative Research Centre on Multilingualism at the University of Hamburg and sponsored by the German Research Foundation (*Deutsche Forschungsgemeinschaft*). In 2006 she was awarded a research grant by the Royal Swedish Academy of Letters, History and Antiquities (*Kungl. Vitterhetsakademien*) and became a research fellow at the Department of Linguistics and Philology, Uppsala University. Within the project, she carried out research on copular constructions in a number of Turkic languages from synchronic and diachronic points of view. In 2016 she was appointed Professor of Turkic languages at the same department at Uppsala University. Karakoç has worked on research questions concerning the typology of Turkic languages, the morphosyntax, syntax and semantics of Turkic languages (especially Noghay, a minor Turkic language spoken in the Northern Caucasus in Russia, and other Kipchak Turkic languages; Turkish; Karakhanid Turkic; Old Anatolian Turkish; Turkish as spoken in Germany and Sweden; and Turkic varieties spoken in Iran), the documentation and description of Noghay, comparative Turkic linguistics, and contact linguistics.

For more information see: <http://katalog.uu.se/empinfo/?id=N6-1309>

Prof. Dr. Douglas K. HARTMAN, Michigan State University, USA

Douglas K. Hartman is an American scholar in the field of education. He is a professor of technology and human learning in the College of Education at Michigan State University. He has a joint appointment in the Departments of Educational Psychology & Educational Technology and Teacher Education. His research focuses on the use of digital technologies for human learning in a number of domains such as school, work, community, sports, church, and home.

Prof. Dr. Hakan ÜLPER, Dünya Ekonomi ve Diplomasi Üniversitesi, ÖZBEKİSTAN

Prof. Ülper completed his undergraduate education at İnönü University, master's degree at Dokuz Eylül University, and PH.D. at Ankara University. He did post-doctoral studies at Tilburg University. Prof. Ülper, the academic of Burdur Mehmet Akif Ersoy University, Faculty of Education, Department of Turkish Education, is currently teaching Turkish as a foreign language at the University of World Economy and Diplomacy in Uzbekistan. He has 27 years of experience as a teacher and lecturer in the field of Turkish Education. He has many books, book chapters, articles, presented papers and projects at national and international level in the field of teaching Turkish both as a mother tongue and foreign language in addition to being the book editor and translation editor. He is also the editor of the journal Language Education and Research. In particular, he gives lectures and conducts research on reading & writing education, and vocabulary teaching.

Prof. Dr. Lisa GILMAN, George Mason University, USA

Professor Lisa Gilman earned her Ph.D. on Folklore with African Studies in 2001. Prof. Gilman works at the Folklore Program and Department of English at George Mason University. She worked in various universities, namely University of Oregon, Texas A&M University, University of Toledo and Indiana University. She also became a visiting professor at some universities such as Boğaziçi University, Istanbul, Turkey in 2019, Minzu University, Beijing, China in 2013, at Mzuzu University, Mzuzu in Malawi. In 1998, she worked as Summer researcher and team leader in Indianapolis. She did Folklore survey on Traditional Arts Indiana. Prof. Gilman is the Editor-in-Chief for *Journal of American Folklore*. She has several books and book chapters, two Encyclopedia entries, over 20 magazine articles, film reviews and exhibits.

Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU, University of Warsaw, POLAND

Prof. Emiroğlu is an Academic, translator, and writer. He has been working as a lecturer in the Department of Turcology and Central Asian Peoples, Faculty of Oriental Languages, Warsaw University since October 1997. He worked as the Warsaw Director of Yunus Emre Institute from July 2013 to June 2020. He still continues his scientific studies as a lecturer at the Department of Turcology and Central Asian Peoples, Faculty of Oriental Studies, Warsaw University. Emiroğlu continues his scientific studies in the field of contemporary Turkish literature and also works in the genres of conversation, fable, short story, theater and radio play. He translates poems from Turkish to Polish and from Polish to Turkish. He wrote and published the study, titled History of Turkish Literature for World Turcologies in 10 years with 22 Turkish academicians. He still continues to write a Turkish Textbook for World Turcology with a Turkish and foreign team. His scientific articles have been published in several journals. He conducts scientific studies in areas such as Literary societies in Turkey, periodicals-literature relationship, tradition modern issue in literature, Children's literature in Turkey and Poland, Development of Turcology in Poland, Europe and the World.

Prof. Dr. Thomas R. GILPATRICK, Portland State University, USA

Thomas R. Gillpatrick is a professor in the Department of Marketing and Business Administration at Portland State University. Prof. Gillpatrick holds a Ph.D. from the University of Oregon and works in the field of Marketing and Business Management. Between 2000 and 2016, he served as a manager at the Retail Leadership Center. Prof. Gillpatrick, who has been involved in many national and international research projects on sustainable food industry and diversity, has been working on retail distribution, customer behavior, marketing innovations and strategies in recent years. Prof. Gillpatrick, who has worked as a consultant in many organizations, worked as a visiting professor at the University of Nürtingen-Geislingen, Germany and the International University of the East in Vietnam in 2017. He received many honorary awards between 2008-2015. He gives different lectures such as Marketing and Business Management, and cross-cultural marketing comparison. He has numerous research and articles in his field at an international level.

Prof. Dr. Yalçın BAY, Michigan State University, USA (Visiting in MSU)

Prof. Bay completed his undergraduate education at Gazi University, Gazi Faculty of Education, Department of Curriculum and Instruction in 1997, master's degree at Afyon Kocatepe University, Institute of Social Sciences, Department of Classroom Teaching in 2002, and PH.D at Gazi University, Institute of Educational Sciences, Department of Classroom Teaching in 2008, his post-doctorate education at Michigan State University, Department of Teacher Education in 2016. Between 1997 and 2011, he worked as a Classroom Teacher, Psychological Counselor, Program Development Specialist and Project Specialist in the central and provincial organizations of the Ministry of National Education. Between 2013-2018, he worked as a faculty member at Eskisehir Osmangazi University, Faculty of Education. His academic studies are in the fields of Primary Literacy and Turkish Teaching, Educational Psychology, Teacher Training, the Turkish Education System, and the Teaching Play Model. From 2014 to 2016, Prof. Bay served as the coordinator of the project of "Turkish World Children's Games and Toys ". Within the scope of this project, he compiled cultural games and toys as a result of a wide field research conducted in 28 countries/regions between 2014 and 2016. Since 2018, he has worked as the faculty member at Anadolu University, Faculty of Education, Department of Basic Education, Department of Classroom Teaching. As of July 2023, he is doing his second Post-Doctorate at Michigan State University, Department of Teacher Education with the research on "Comparison of Handwriting and Digital Writing Skills of Primary School Students in Turkey and the USA". Comparatively in the field very little is known about the digital writing skills of primary students in Turkey. Using a comparative case study approach, this study will examine how the digital writing skills of primary school students in Turkey compare to those in the US. Through observations, documents, interviews, and screen captures, data from the study will provide a detailed description of the digital writing skills in Turkey and the US for international plans to design future curriculum, pedagogy, and policy.

Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, LITHUANIA

Assoc. Prof. Galina Miskiniene received her PH.D. in Linguistics from Vilnius University in 1998. In the 1998-1999 academic year, she did an internship and research at Ankara University, Faculty of Language, History and Geography, Department of Turkish Language and Literature for eight months. She translated several masterpieces such as "Lithuanian -English Guide. Turkish-Lithuanian Dictionary" (2001), "Catalogue of Manuscripts of Lithuanian Tatars" (2005), "Turkish-Polish Guide from Lithuanian Tatars' Manuscripts (Year 1840)" (2008), "Lithuanian Tatars' Cultural Heritage Ivan Lutskevich Book" (2009) and more than 70 articles on Turkish Language teaching methods, Turkish Literature, Lithuanian Tatars, history, culture and religious relations between Turkey and Lithuania. Between 2005 and 2006, she translated Orhan Pamuk's novels 'Black Book' and Ayşe Kulin's 'SevdaLinka' from Turkish into Lithuanian. In the 2000-2001 academic year, she prepared the 'Lithuanian Philology and Foreign Language (Turkish)' program under the Faculty of Philology of Vilnius University and started to work there. In addition, she assisted to prepare the 'Turcology Studies' program of the Center for Oriental Studies, which became operational in the 2007-2008 academic year. Dr. Miskiniene, who has been teaching Basic and Intermediate Turkish courses and Culture and Media, Turkish Literature, Turkish Culture and History, Introduction to Islam, History of Tatar Manuscripts at the same university for many years, has participated in many conferences in Turkey and abroad and has taken part in many projects.

Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, ALBANIA

Assoc. Prof. Xhemile Abdiu works in the Department of Turkish Education at the Faculty of Foreign Languages at Tirana University. Dr. Abdiu, who received her Ph.D. degree in Linguistics at the Faculty of Foreign Languages of Tirana University in 2013, received the title of Associate Professor in Turkish Education in the same department in 2015. Assoc. Prof ABDIU has many articles in her field at the international level. She has participated in international and national conferences. Between 2003 and 2018, she translated the selected works from Turkish literature (Sait Faik Abasıyanık - Dülger Balığın Ölümü /Eng. Death of Dülger Fish; Orhan Veli (Cımbızlı Şiiri /Eng. Poem of Tweezers; Gölge/Eng. My Shadow; and Anlatamıyorum/Eng. I Can't Tell). Between 2004 and 2013, she received training on different subjects.

Doç. Dr. Nadzeya DARDIKOVA, Minsk Devlet Dilbilim Üniversitesi, BELARUS

Assoc. Prof. Nadzeya Dardikova, interested in language and the connections between languages at an early age, completed her master's degree on the theory of linguistization. Between 2010 and 2019, she worked as a lecturer at the Minsk State Linguistics University in Minsk, the capital of Belarus. Since 2019, she has been working as an Associate Professor at the same university and teaches Turkish as a foreign language. Her special interests are time management, teamwork, analytical thinking and innovative approach. She is the author of 21 scientific articles and is the coordinator of the project called "Oriental Hall". She speaks English and Turkish at C2 level.

Doç. Dr. Neslihan BAY, Michigan State University, USA (Visiting in MSU)

Assoc. Prof. Bay completed her undergraduate education at Gazi University, Faculty of Education, Department of Classroom Teaching in 2003, master's degree in 2008, and PH.D. degree at Gazi University Institute of Educational Sciences, Department of Preschool Education in 2011. Between 2006-2011, she worked as a research assistant at Gazi University Gazi Faculty of Education, Department of Primary Education, Department of Preschool Education. Between 2011 and 2013, she did her Post-Doctorate at Michigan State University Teacher Education Department with the research topic "Teachers' Question Asking Skills". Between 2014 and 2015, she was the coordinator of the project "Children's Games and Toys in the Turkic World" and compiled cultural games and toys as a result of a wide field research carried out in 28 countries/regions. Between 2015 and 2017, she worked as the Kindergarten Coordinator of Eskişehir Osmangazi University and developed the Cultural Education Model in Preschool as a result of the practices carried out for three years. In 2023, she received a TÜBİTAK scholarship with the research topic "The Use of Digital Technology in Early Childhood" and went to Michigan State University Teacher Education Department for the second time for Post-Doctorate Degree. Since 2013, she has been working as a faculty member at Eskişehir Osmangazi University. She has studied in the fields of preschool literacy preparation studies, primary school preparation, school family cooperation, family participation, teachers' ability to ask questions, cultural children's games, classroom management, and digital technology use in preschool. Very little is known about how early childhood educators perceive and use digital technologies in their work. Using a phenomenological approach, this study will examine how early childhood teachers use digital technologies when planning, teaching, assessing, communicating, and learning. Through observations, interviews, and surveys, data from the study will provide a detailed description of the use of digital technologies in early childhood education for the design of future curriculum, pedagogy, and policy.

Dr. Alban FOÇI, Tiran University, ALBANIA

Alban Foçi is the professor of literature. He graduated in Tirana University, Faculty of Foreign Languages, Department of Slavic and Balcanic Languages in 2002. He became lecturer for the subject Turkish Literature, Translation, Text Typology, Literature and Culture, etc. Department of Slavic and Balkan Languages in October, 2003. He earned his MA in World Literature, University of Tirana, Faculty of Foreign Languages in 2005; he earned his PhD in Turkish Literature, University of Tirana, Faculty of Foreign Languages in 2012. He continued being lecturer in the Department of Balkan Languages at the University of Trakya, Turkiye in 2010. Between 2007 and 2020 he worked as Head of the Turkish Language Branch at Department of Slavic and Balkan Languages, Faculty of Foreign Languages, University of Tirana. He was assigned as Deputy Dean of the Faculty of Foreign Languages, University of Tirana between 2016 and 2020. He has been continuing his position as the Head of Turkish Language Research and Didactic Teaching Group since 2023. Besides teaching, he is also a translator. He was sworn translator for Turkish –Albanian and Albanian –Turkish from 2003 to 2024. His interests are translation, communication, literature, and cultural heritage. He has four publications and one dictionary entitled “Bilingual Dictionary for Children Albanian-Turkish”.

Dr. Emine Çakır, University of Oxford, UNITED KINGDOM

Dr. Emine Çakır is Lecturer in Turkish at the University of Oxford. She has been teaching languages for more than 25 years having completed her PhD in Applied Linguistics/language pedagogy at Çukurova University. Starting off teaching English, German, and Turkish as a Foreign Language in Turkey, she mainly focused on Turkish when starting to teach at SOAS (School of Asian and African Studies), University of London, in 2007. In 2013, she joined the Turkish Department at the Faculty of Asian and Middle Eastern Studies, University of Oxford. As part of a project in Turkic languages, she has also been teaching Azerbaijani grammar at Oxford University since 2020. Her advanced study and research interests are applied linguistics, teacher training and development, creating Continuous Professional Development (CPD) opportunities in diverse contexts, Action Research, personal and professional wellbeing, life-long learning, NLP, developing language teaching syllabi and materials, and community language learning/teaching. She is the co-author of the *Turkish Tutor: Grammar and Vocabulary Workbook* (2018). London: Hachette; and one of the authors of the book: *Online Language Learning: Tips for Teachers* (2022). Palgrave, Macmillan.

Dr. Lori SKIBBE, Michigan State University, USA

Dr. Lori Skibbe's research focuses on how children develop early language and literacy skills and to assess these skills more effectively for children with and without disabilities. Dr. Skibbe is the principal investigator on a grant from the U.S. Department of Education to develop a new assessment of early literacy skills for children with disabilities that affect the production of speech. This includes children with autism, cerebral palsy, and language impairment. Dr. Skibbe also studies young children's self-regulation and how it helps children learn to read. Dr. Skibbe is on the editorial boards of Reading Research Quarterly and Early Education & Development. She regularly teaches courses on child development and assessment.

Assist. Prof. Ann CASTLE, Michigan State University, USA

Ann Castle is an assistant professor of Literacy Education in the Department of Teacher Education at Michigan State University. Castle is a former elementary classroom teacher, Reading Recovery® teacher, literacy coach and professional development consultant with two decades of teaching experience in K-16 settings. Her scholarship focuses on literacy instruction, teacher preparation and global education, with a focus on scaffolding learners during small group differentiated instruction and preparing teachers to do this work. Castle holds advanced degrees in Child Development and K-12 Reading and Literacy Education.

Assist. Prof. Dr. Bağdagül MUSSA, University of Jordan, JORDAN

Assist. Prof. Bağdagül Mussa was born in Kazakhstan. In 1995, he graduated from the Department of Turkish Language and Literature at the Faculty of Oriental Studies of the Hodja Ahmet Yassawi International Kazakh-Turkish University. In 1995-1996, she worked in the Turkestan Department of the same university; she worked as a lecturer in the Cimkent Department Between 1996 and 1999. She received her master's degree from the Hodja Ahmet Yassawi International Kazakh-Turkish University in 1996, she started her doctorate education at Gazi University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish Language in 1999 and completed it in 2004. Between 2004 and 2010, she worked as a lecturer at the Department of Turkish Language at the Hodja Ahmet Yassawi International Kazakh-Turkish University. She has been working as a faculty member at the Department of Turkish-English Asian Languages, Faculty of Foreign Languages, University of Jordan since January 2011. She became an assistant professor in 2014. Dr. MUSSA, who continues her scientific studies in the field of Turkish Language, has 12 articles in the fields of Turkish syntax, teaching Turkish as a Foreign Language, and translation. She has three translation books from Kazakh to Turkish and from Turkish to Kazakh. She is the author of articles and one book (short stories) from Russian to Turkish. She participated in many national and international conferences. Mussa's studies, in the fields of Turkish syntax and teaching Turkish as a Foreign Language, have been published in journals such as BİLİG, TÜBAR, Turkish Historical Society Belleten and Turkish Studies.

Assist. Prof. Dr. Gözde MERCAN, University of Toronto, CANADA

Assist. Prof. Gözde Mercan has been a faculty member in the Department of Near and Middle Eastern Civilizations at the University of Toronto since 2020. She completed her Ph.D. in cognitive science (major: linguistics, minor: psychology). Her research interests are experimental psycholinguistics; language processing in single, dual and multilingual individuals and the acquisition of Turkish as a foreign language and heritage language. Dr. Mercan has conducted academic studies and lectured at various universities such as Harvard University, Oslo University, Paris III-Sorbonne Nouvelle University and Middle East Technical University, Bilkent, Hacettepe and Ufuk Universities in Turkey. Currently, she teaches Turkish at the undergraduate and graduate levels at the University of Toronto and continues her research in the fields of learning and teaching foreign languages, multilingualism and psycholinguistics.

Lecturer Ezgi INAL, İstanbul Aydın University, DE Daum Expert, GERMANY

Lecturer Ezgi Inal graduated from Ankara University, Faculty of Language, History and Geography, Department of Turkish Language and Literature in 2010. Ms. Inal completed her master's program in Turkish Language and Literature at Istanbul AREL University. She continued her master education in Germany. Inal's research areas are Turkish and Turkish teaching, teaching Turkish as a foreign/second language; therefore, within this context, she focuses on the competencies of the trainers. In the context of the digitalization processes of language education, she carries out studies on games and gamification in language teaching processes. Ezgi Inal, who works in the context of children and adults, carries out her studies in an interdisciplinary framework, especially in the media. Within the framework of field research, she has papers, articles and book chapters presented at many national and international conferences. Inal, who is the editor of the book Innovative Perspectives in Foreign/Second Language Teaching: Technology and Beyond, published in 2024, is Turkish language lecturer in İstanbul Aydın University.

PhD Student Burcu TATAR OZKUM, Michigan State University, USA

Burcu H. Tatar (she/her/hers) is a PH.D. student in Human Development and Family Studies with a concentration in Child Development. She is currently working with Dr. Lori Skibbe in the Early Language and Literacy Investigations Lab. She studies on how digital media use (tablet, smartphone, Ebook, mobile apps) can be leveraged to promote young children's language and literacy outcomes within their homes. She is also interested in how best to assess children's learning within a remote testing environment. She holds an MS in Developmental Psychology from Middle East Technical University, Turkey.

PhD Student Leyla NAJAFZADA University of Oxford, United Kingdom

Leyla Najafzada is Lecturer in Azerbaijani and Oxford Nizami Ganjavi Centre Administrator at the Faculty of Asian and Middle Eastern Studies, University of Oxford. She feels responsibility in several areas. Her interests are assisting in the organisation and development of an Azerbaijani language syllabus, teaching Azerbaijani at various levels, assisting activities sponsored by the Centre, preparing and developing outreach programmes and documents. Additionally, she is also interested in managing, updating and producing original content for social media, developing and optimizing ONGC's website performance. Not last but the least, she adopts collaborating with external partners on Centre related activities and events in Oxford University.

BİLİM KURULU

Science Committee

- Prof. Dr. A. Işıl ULUÇAM-WEGMANN**, Universität Duisburg-Essen, Deutschland
- Prof. Dr. Ahmet ATAÇ**, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Ahmet GÜNŞEN**, Trakya Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Ahmet KIRKILIÇ**, Ağrı Çeçen Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Ali YAKICI**, Gazi Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Anastassia ZABRODSKAJA**, Tallinn University, Estonia
- Prof. Dr. Apollinaria AVRUTINA**, St. Petersburg State University, Russia
- Prof. Dr. Arif ÇOBAN**, Konya Selçuk Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Asuman DUATEPE PAKSU**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Ayfer ŞAHİN**, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Bilge AYRANCI**, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Demet GİRGİN**, Balıkesir Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Douglas K. HARTMAN**, Michigan State University, ABD
- Prof. Dr. Duygu UÇGUN**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Efe AKBULUT**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Erhan Selçuk HACIÖMEROĞLU**, Temple University, Japan
- Prof. Dr. Erika H. GILSON**, Princeton University, USA
- Prof. Dr. Erkut KONTER**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Erol DURAN**, Uşak Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Ersin KIVRAK**, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Esra BUKOVA GÜZEL**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Fatma AÇIK**, Gazi Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Fatma KIRMIZI**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ**, SEAD Başkanı, Türkiye
- Prof. Dr. Fredricka L. STOLLER**, Northern Arizona University, USA
- Prof. Dr. Fulya ÜNAL TOPÇUOĞLU**, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye

- Prof. Dr. Gizem SAYGILI**, Karaman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hakan UŞAKLI, Sinop Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hayati AKYOL, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin ANILAN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin KIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İbrahim COŞKUN, Trakya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İlknur SAVAŞKAN, Bursa Uludağ Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İlze IVANOVA, University of Latvia, Latvia
Prof. Dr. İsmail MİRİCİ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Jack C RICHARDS, University of Sydney, Avustralia
Prof. Dr. Kamil İŞERİ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Levent MERCİN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Leyla KARAHAN, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Lisa Marie GİLMAN, George Mason University, USA
Prof. Dr. Liudmila LESCHEVA, Minsk State Linguistics University, Belarus
Prof. Dr. Mehmet Ali AKINCI, Rouen University, France
Prof. Dr. Meliha YILMAZ, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Merih Tekin BENDER, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mustafa Murat İNCEOĞLU, Ege Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nergis BİRAY, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nesrin IŞIKOĞLU ERDOĞAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nevin AKKAYA, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nezir TEMUR, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nil DUBAN, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Özlem BAŞ, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU, University of Warsaw, Poland
Prof. Dr. Pınar GİRMEN, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ruhan KARADAĞ, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

- Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serap BUYURGAN, Başkent Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Serdar TUNA, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Seyfi ÖZGÜZEL, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Sibel KAYA, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Songül ALTINIŞIK, TODAİE Emekli Öğretim Üyesi, Türkiye
Prof. Dr. Süleyman İNAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şafak ULUÇINAR SAĞIR, Amasya Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Şerif Ali BOZKAPLAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tahir KODAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Tazegül DEMİR ATALAY, Kafkas Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Thomas R. GILLPATRICK, Portland State University, USA.
Prof. Dr. Todd Alan PRICE, National-Louis University, USA
Prof. Dr. Turan PAKER, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Umut SARAÇ, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. William GRABE, Northern Arizona University, USA
Prof. Dr. Yalçın BAY, Michigan State University, ABD
Prof. Dr. Yasemin KIRKGÖZ, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
Assoc. Prof. Dr. Carol GRIFFITHS, University of Leeds, UK
Assoc. Prof. Dr. Christina FREI, University of Pennsylvania, USA
Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania
Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA, Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Salah TROUDI, University of Exeter, UK
Assoc. Prof. Dr. Sevinc QASİMOVA, Bakü State University, Azerbaijan
Assoc. Prof. Dr. Spartak KADIU, Tiran University, Albania
Assoc. Prof. Dr. Suzan CANHASİ, University of Prishtina, Kosovo
Assoc. Prof. Dr. Şaziye YAMAN, American University of the Middle East (AUM),Kuwait
Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania

- Doç. Dr. Abdurrahman ŞAHİN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ahmet BAŞKAN, Hitit Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Anıl ERTOK ATMACA, Karabük Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Aydın ZOR, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL, Selçuk Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Banu ÖZDEMİR, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Barış ÇUKURBAŞI, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Behice VARIŞOĞLU, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Berna Cantürk GÜNHAN, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Cüneyt AKAR, Uşak Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU, Ankara Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Dilek FİDAN, Kocaeli Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Feryal BEYKAL ORHUN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Filiz METE, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Funda ÖRGE YAŞAR, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Gülden TÜM, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Gülenaz SELÇUK, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Güliz AYDIN, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Hasan ÖZGÜR, Trakya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Mehmet Celal VARIŞOĞLU, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Melek ŞAHAN, Ege Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Meltem DEMİRCİ KATRANCI, Gazi Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Menekşe ESKİCİ, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Nazan KARAPINAR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Neslihan BAY, Michigan State University, ABD

- Doç. Dr. Nil Didem ŞİMŞEK**, Süleyman Demirel Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Oğuzhan KURU, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Orhan KUMRAL, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ömer KEMİKSİZ, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Salim PİLAV, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sayım AKTAY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Seçil KARTOPU, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Sevgi ÖZGÜNGÖR, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Şahin ŞİMŞEK, Kastamonu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Tanju DEVECİ, Antalya Bilim Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Ufuk YAĞCI, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Üzeyir SÜĞÜMLÜ, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Vesile ALKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Doç. Dr. Yasemin KUŞDEMİR, Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Emel GÜVEY AKTAY, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Erdost ÖZKAN, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Gözde Mercan, University of Toronto, Canada
Dr. Öğr. Üyesi Hasan Hüseyin MUTLU, Ordu Üniversitesi, Türkiye
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN, Bartın Üniversitesi, Türkiye
Dr. Bağdagül MUSSA, University of Jordan, Jordan
Dr. Beyhan CAN, Uşak Üniversitesi, Türkiye
Dr. Düriye GÖKÇEBAĞ, University of Cyprus, Language Centre, Kıbrıs
Dr. Feride HATİBOĞLU, University of Pennsylvania, USA
Dr. Hanane BENALI, American University of the Middle East (AUM), Kuwait
Dr. Nader AYİŞH, Khalifa University of Science and Technology, UAE
Dr. Ulaş KAYAPINAR, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

DÜZENLEME KURULU

Organization Committee

- Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ**, SEAD Başkanı, Türkiye
- Prof. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI**, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Fatma KIRMIZI**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Nevin AKKAYA**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Thomas R. GILLPATRICK**, Portland State University, USA
- Prof. Dr. Yalçın BAY**, Michigan State University, USA
- Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE**, Vilnius University, Lithuania
- Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Barış ÇUKURBAŞI**, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Çağın KAMIŞÇIOĞLU**, Ankara Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Gülden TÜM**, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Gülenaz SELÇUK**, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. İbrahim Halil YURDAKAL**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Menekşe ESKİCİ**, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Neslihan BAY**, Michigan State University, USA
- Doç. Dr. Sayım AKTAY**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Seçil KARTOPU**, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK**, Ordu Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Tanju DEVECİ**, Antalya Bilim Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Üyesi Burcu ÇABUK**, Ankara Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Üyesi Emel GÜVEY AKTAY**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN**, Bartın Üniversitesi, Türkiye

HAKEM KURULU

Referee Committee

- Prof. Dr. Erol DURAN**, Uşak Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Fatma KIRMIZI**, Pamukkale Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ**, SEAD Başkanı, Türkiye
- Prof. Dr. Güney HACIÖMEROĞLU**, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Nevin AKKAYA**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Nurettin ŞAHİN**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Özlem BAŞ**, Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Sabri SİDEKLİ**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Todd Alan PRICE**, National-Louis University, USA
- Prof. Dr. Tom GILLPATRICK**, Portland State University, USA
- Prof. Dr. Umut SARAÇ**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Prof. Dr. Yalçın BAY**, Michigan State University, USA
- Assoc. Prof. Dr. Carol GRIFFITHS**, University of Leeds, UK
- Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE**, Vilnius University, Lithuania
- Assoc. Prof. Dr. Könül HACIYEVA**, Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
- Assoc. Prof. Dr. Spartak KADIU**, Tiran University, Albania
- Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU**, Tiran University, Albania
- Doç. Dr. Ahmet BAŞKAN**, Hitit Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Aysun Nüket ELÇİ**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ayşe ELİÜŞÜK BÜLBÜL**, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Barış ÇUKURBAŞI**, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Bilge BAĞCI AYRANCI**, Adnan Menderes Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Cüneyt AKAR**, Uşak Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Çağın KAMIŞCIOĞLU**, Ankara Üniversitesi, Türkiye

- Doç. Dr. D. Neslihan BAY**, Michigan State University, USA
- Doç. Dr. Görkem AVCI**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Gülden TÜM**, Çukurova Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Gülenaz SELÇUK**, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Hasan ÖZGÜR**, Trakya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Menekşe ESKİCİ**, Kırklareli Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Ömer İNCE**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Sayım AKTAY**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Seçil KARTOPU**, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Süleyman Erkam SULAK**, Ordu Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Tanju DEVECİ**, Antalya Bilim Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. Tuncay CANBULAT**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Üyesi Burcu ÇABUK**, Ankara Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Üyesi Emel GÜVEY AKTAY**, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Üyesi Yasemin BÜYÜKŞAHİN**, Bartın Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Ulaş KAYAPINAR**, American University of the Middle East (AUM), Kuwait

İÇİNDEKİLER

Table of Contents

ÖNSÖZ	iii
Preface.....	iii
DAVETLİ KONUŞMACILAR	vii
Invited Keynote Speakers	vii
BİLİM KURULU.....	xxx
Science Committee	xxx
DÜZENLEME KURULU	xxxv
Organization Committee.....	xxxv
HAKEM KURULU	xxxvi
Referee Committee	xxxvi
İÇİNDEKİLER	xxxviii
Table of Contents	xxxviii
Sessiz Okumada İç Sesi.....	40
Inner Voice in Silent Reading	40
1. Giriş.....	41
2. Sessiz Okuma	42
3. Sessiz Okumanın Özellikleri	43
4. İç Sesi Nedir?.....	44
5. Okumada İç Sesi.....	45
6. Sonuç ve Öneriler	47
Kaynaklar	47
Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılabilir Dijital İçerik Hazırlama Uygulamaları	50
Usable Digital Content Preparation Applications in Teaching Turkish to Foreigners	50
1. Giriş.....	51
2. Bulgular.....	52
2.1. Grafik Tasarım Araçları	53
2.2. Video Düzenleme Araçları	54
2.3. Metin Oluşturma Araçları	55

2.4. Görsel İçerik Oluşturma Araçları.....	56
3. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	57
Kaynaklar	58
Minyatür Detayında Kaybolan Bir Sanatçı: Nurten Ünver	59
An Artist Lost in Miniature Detail: Nurten Ünver	59
1. Giriş.....	60
2. Araştırmanın Yöntem ve Kapsamı	60
3. Nurten Ünver Hoca İle Yapılan Görüşme.....	61
4. Sonuç ve Öneri.....	67
Kaynaklar	68
Ekler	68
SONUÇ BİLDİRİSİ.....	74

Sessiz Okumada İç Sesi

Prof. Dr. Firdevs GÜNEŞ, firdevs.gunes@gmail.com, Ankara Üniversitesi Türkiye

Özet: Sessiz okuma sırasında okunan kelimelerin sesi zihinde duyulmaktadır. Bu olguya “ iç sesi, iç dil ya da zihinden okuma” denilmektedir. Bu ses bireyin iç sesidir. Sessiz okuma sırasında ortaya çıkmakta ve merkezi bir rol oynamaktadır. Sessiz okurken harfler otomatik olarak seslere çevrilmekte, daha önceden sesli okunduğu gibi beyinde bir ses oluşturmaktadır. Ardından kelimenin görsel analizi ile anlamı birleştirilerek kelime anlaşılabilir. Böylece iç sesi, kelimeleri, cümleleri ve metni anlamayı sağlamaktadır. Uzman okuyucular kelimelerin küçük iç sesini beyinde duyarak okumakta ve anlamaktadır. İç sesi, zihinsel süreçleri geliştirme, planlama, problem çözme, yansıtma veya kendini tanıma gibi işlemlerde öne çıkmaktadır. Araştırmalar iç sesinin sadece okuma ve anlamada değil, öğrenme, düşünme, sorgulama, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerde etkili olduğunu göstermektedir. Bu olgunun önceleri sesli okuma ile bağlantılı olduğu ve sesli okumanın devamı olduğu öne sürülmüştür. Bunun üzerine sesli ve sessiz okumada sırasında beyinde yapılan işlemler araştırılmaya başlanmıştır. Günümüz araştırmaları sesli ve sessiz okumada beyinde yapılan işlemlerin farklı olduğunu göstermektedir. Sessiz okumanın farklı bir tür olduğu açıklanmaktadır. Çocuklarda sesli okuma becerilerinin üç-dört yıl boyunca ilerlemesi, otomatikleşmesi ve içselleştirilmesi sonucunda sessiz okuma gelişmektedir. Bu nedenle çocuklara erken yaşlardan itibaren yüksek sesle okuma öğretilmeli ve sesli okuma becerileri yeterince geliştirilmelidir. Zamanla sesli okumayı içselleştirmeleri ve sessiz okumaya geçmeleri sağlanmalıdır. Bildiri bu çerçevede ele alınmakta, sessiz okumada iç sesinin rolü ve işlevi üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sessiz okuma, iç sesi, iç dil.

Inner Voice in Silent Reading

Abstract: During silent reading, the sounds of the words read are heard in the mind. This phenomenon is called "inner voice, inner language or mind reading". This voice is the inner voice of the individual. It occurs during silent reading and plays a central role. When reading silently, letters are automatically translated into sounds, creating a sound in the brain as if read aloud before. Then, the word is understood by combining its meaning with visual analysis of the word. Thus, the inner voice enables understanding of words, sentences and text. Expert readers read and understand the words by hearing the small inner sound of the words in their brain. The inner voice comes to the fore in processes such as developing mental processes, planning, problem solving, reflection or self-knowledge. Research shows that the inner voice is effective not only in reading and understanding, but also in various mental processes such as learning, thinking, questioning and evaluation. It has been suggested that this phenomenon was previously related to reading aloud and was a continuation of reading aloud. Thereupon, the processes performed in the brain during oral and silent reading began to be investigated. Current research shows that the processes carried out in the brain during oral and silent reading are different. It is explained that silent reading is a different type. Silent reading develops in children as a result of their oral reading skills progressing, becoming automatic and internalized over the course of three to four years. Therefore, children should be taught to read out loud from an early age and their oral reading skills should be sufficiently developed. Over time, they should be made to internalize reading aloud and switch to silent reading. The paper is discussed within this framework, and the role and function of the inner voice in silent reading is emphasized

Keywords: Silent reading, Inner voice, Inner language.

1. Giriş

Geleceğin anahtarı okumadır. Okuma bireyin dil, zihinsel ve sosyal becerileri geliştirmekte, geleceğine yön vermektedir. Okuma aynı zamanda yazılı metinleri anlamak ve sorgulamak demektir. Metindeki yazılı kelimeleri işlemek, zihinsel sözlüğü geliştirmek, yeni bilgiler öğrenmek, çevremizdeki olayları anlamak ve dünyaya açılmaktır. Bunların yanı sıra etkili iletişim kurmak, toplumsal gelişmelere uyum sağlamak, görev ve rolleri yerine getirmek, hayat boyu öğrenmeyi sürdürmek gibi üst düzey becerileri de geliştirmek demektir. Bu nedenle okuma becerileri ve alışkanlıkları üzerinde önemle durulmaktadır.

Okuma sırasında okuyucunun ön bilgileriyle metindeki bilgiler bütünleştirilmekte ve yeniden anlamlandırılmaktadır. Bu süreç görme, seslendirme, anlama, zihinde yapılandırma gibi göz, ses ve beynimizin çeşitli işlemlerinden oluşmaktadır. Önce yazıdaki çizgi, harf veya sembollerin algılanmasıyla başlamakta, ardından dikkat yoğunlaştırılarak kelime ve cümlelerin anlamı bulunmaktadır. Cümle ve paragraflardan ilgi duyulan, önemli görülenler seçilmekte, bunlar sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz-sentez, değerlendirme gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilmektedir. Bu şekilde zihinde işlenen bilgiler, okuyucunun ön bilgileriyle birleştirilmekte ve yeniden anlam verilmektedir. Anlamlandırma işleminde okuyucunun ilgisi, güdülenmesi, okuma amacı, becerileri ve genel kültürü etkili olmaktadır.

İlkokulda öğrencilere sesli ve sessiz olmak üzere iki tür okuma öğretilmektedir. Sesli okumaya birinci sınıfta başlanmakta, öğretilen her harf, hece, kelime ve cümle sesli okunmaktadır. Sesli okumanın ilke, kural ve ölçütleri iyi bilindiğinden öğretim sürecinde fazla sorun yaşanmamaktadır. Ancak sessiz okumada durum farklıdır. Sessiz okumanın nasıl öğretilceğine ilişkin araştırmalar sınırlıdır. Eskiden sesli okumanın devamı olarak görülüyor, ses çıkarmadan okuma üzerinde duruluyordu. Oysa günümüz araştırmaları sesli okumanın devamı olmadığını, sesli okumadan sessiz okumaya geçilmediğini ortaya koymaktadır. Beyin araştırmaları ise sesli ve sessiz okumada beyin hareketlerinin farklı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle iki okumanın ayrı türler olduğu, birbiriyle karıştırılmaması gerektiği dile getirilmektedir (Güneş, 2023).

Sessiz okuma bireyin yaşamında en çok kullanılan okuma türüdür. Etkili ve verimli bir okuma türüdür. Sadece göz ve zihin ikilisiyle okunmakta, dil, kulak ve seslendirme devreden çıkarılmaktadır. Bu nedenle sesli okumaya göre daha hızlıdır. Sessiz okuma uzun yazıları hızlı okuma, anlama, okunan bilgilerden en iyi şekilde yararlanma, en kısa sürede kullanma gibi süreçlere katkı sağlamaktadır. Aynı zamanda yeni kelimeler öğrenmeye ve zihinsel sözlüğü zenginleştirmeye yardım etmektedir. Her gün ortalama 20 dakika sessiz okuyarak yılda 1,8 milyon kelime okunmaktadır. Bu durum sadece kelime bilgisini değil, konuşma ve yazma becerilerini de geliştirici olmaktadır (Marechal, 2022).

Günlük yaşamda çoğu birey sessiz okurken zihninde bir ses duymaktadır. İç sesi ya da iç dil denilen bu olgu, zihinde yapılan işlemlere eşlik etmektedir. Tıpkı dış dil gibi, okuma, yazma, dinleme, görsel okuma ve anlama sürecinde önemli roller oynamaktadır. Bunun yanı sıra bireyin bütün zihinsel işlem ve süreçlerini yönetmektedir. Özellikle düşünme, karar verme, sorgulama, fark etme, hatırlama, problem çözme, öz düzenleme, geleceği planlama gibi süreçlere yön vermektedir. Hatta bireyin korku, endişe, kaygı, üzüntü gibi duygularını düzenlemeye yardım etmektedir. Böylece bireyin dil, zihinsel,

duygusal ve sosyal yaşamına katkı sağlamaktadır. Sessiz okuma sürecinde yer alan iç sesi nedir? Hangi rol ve görevleri yerine getirmektedir? Bildiri bu çerçevede ele alınmakta, önce sessiz okuma üzerinde durulmakta ardından iç sesine odaklanılmaktadır.

2. Sessiz Okuma

Okuma çalışmalarında ses çıkarmadan, alçak sesle ve içten okumaya sessiz okuma denilmektedir. TDK Türkçe Sözlükte “yüksek sesle değil, içinden okuma” denilmektedir (TDK,2023). Oxford Sözlüğünde ise “yazıyı dudakları kapalı biçimde içinden okuma” olarak verilmektedir (Oxford,2023). Bunlar sessiz okumayı genel olarak açıklayan ifadelerdir. Eğitimci yazarlar ve araştırmacılar bu kavramı daha ayrıntılı ve çok yönlü ele almaktadır. Bunlar aşağıda verilmektedir.

- Sorbonne Üniversitesi Oftalmoloji Laboratuvarı Müdürü Emile Javal, 1904 yılında sessiz okuma yerine “zihinden okuma” kavramını kullanmıştır. Javal, zihinden okuma için grafik işaretleri sese çevirmenin gerekli olmadığını ve bu okumanın insanlar için çok önemli olduğunu vurgulamıştır. O yıllarda okuma “görsel işaret ve sembolleri zihinde yorumlama kapasitesi” olarak tanımlanmıştır (Rémond, 1975).

- Okumak, gözle anlamaktır. Sessiz okuma ise gözle okuyarak aradığımız cevapları metinde bulmak demektir (Charmeux, 1991).

- Sessiz okuma, “bir metni sorular sorarak ve cevaplarını araştırarak okuma” demektir. Sesli okuma ise bir metni başkalarıyla sözlü olarak paylaşmadır. Sessiz okuma “kişisel okuma” ya da “kendisi için okuma”dır. Sesli okuma bir okuma biçimidir. Oysa sessiz okuma farklı bir okuma becerisidir. İki okuma birbirini tamamlar (Cartier & Théorét,2004).

- Haug (2009), sesli ve sessiz okuma yerine “kendisi için okuma” ve “ başkaları için okuma” kavramını kullanmaktadır. Bu iki tür okumayı karşılaştırırken ses yerine zihinsel becerileri geliştirmeye odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca kelimeleri sessiz okumak her zaman kendisi için okuma anlamına gelmediğini de belirtmektedir (Haug, 2009).

- Benoit (2016) sessiz okuma için “gözle okuma”, “iç sesiyle okuma”, “zihin diliyle okuma” demektedir (Benoit, 2016).

- Sessiz okuma, okumanın içselleştirilmesi ve bireyselleştirilmesidir. Sessiz okuma sırasında okuyucu artık telaffuz edilen seslerin ritmine bağlı değildir. Metni anlamak için daha farklı teknikler belirleyebilir, okunan bir bölümü diğerleriyle karşılaştırabilir, çıkarımlar yapabilir. Sessiz okuma aynı zamanda metni keşfetmeye ve anlamaya katkı sağlayan bir okumadır (Marechal, 2022).

- İlkokuma yazma öğretiminde öğrencilere her harf, hece ve kelime tek tek yüksek sesle okutulmaktadır. Okuma yazma becerileri geliştikçe sesli okuma yavaş yavaş içselleştirilmekte, okunan kelimeler ve cümleler beyinde yankılanmaya, dolaşmaya başlamaktadır. Böylece iç sesi ortaya çıkmakta ve okumaya damgasını vurmaktadır. İlkokul sıralarında okuma yazma öğrenirken gelişmeye başlayan bu iç sesi zamanla ilerlemekte ve beynimize yerleşmektedir. Genellikle sessiz okuma sırasında ortaya çıkmakta ve bize yıllar boyu eşlik etmektedir (Francès, 2023).

Yukarıdaki tanım ve açıklamalarda da görüldüğü gibi sessiz okuma için gözle okuma, görsel okuma, zihinden okuma, zihin diliyle okuma, iç sesiyle okuma, kişisel okuma, kendisi için okuma, bireysel okuma, bağımsız okuma, metni anlamak için okuma gibi kavramlar kullanılmaktadır. Ayrıca sessiz okumanın fiziksel, zihinsel ve sosyal olmak üzere üç yönü vurgulanmaktadır.

- *Fiziksel* olarak ses çıkarmama, alçak sesle okuma, dudak hareketleri yapmama, gözle okuma,
- *Zihinsel* olarak zihinden okuma, zihin diliyle okuma, iç sesiyle okuma, anlama, sorular sorarak okuma,
- *Sosyal* olarak kendisi için okuma, bireysel okuma, bağımsız okuma gibi özelliklere dikkat çekilmektedir (Güneş, 2023).

Bunların yanı sıra sessiz okumanın sesli okumadan farklı olduğu, çeşitli zihinsel becerileri gerektirdiği, iç sesini ortaya çıkardığı, iç sesinin anlamının temeli olduğu, metni keşfetmeye ve anlamaya katkı sağladığı, sessiz okumanın insanlar için çok önemli olduğu dile getirilmektedir.

3. Sessiz Okumanın Özellikleri

Sessiz okuma, harfleri görme, kelime ve cümleleri anlama, zihinde işleme gibi karmaşık fiziksel ve zihinsel süreçleri içermektedir. Bu süreçte öğrencilere kelimeleri görsel tanıma, cümleleri anlama ve zihinde işleme gibi beceriler kazandırılmaktadır (IUFM, 2005). Önemi nedeniyle ilkokul birinci sınıftan itibaren sessiz okuma çalışmalarına başlanmaktadır. Öğretim sürecinde sessiz okumanın özelliklerine dikkat edilmektedir. Bunlar aşağıda verilmektedir (Güneş, 2019).

Sessiz okuma özeldir. Charmeux'e (2011) göre, sessiz okuma ayrı bir türdür. Sessiz okumada kelime ve cümleler sessiz okunmaktadır. Gözle alınan bilgiler doğrudan zihne aktarılmakta, ses telleri, ses dalgaları, dil ve kulak okuma sürecinden çıkarılmaktadır. Sessiz okuma yazılardan anlam üretme etkinliğidir. Bu yönüyle özel bir türdür. Farklı becerileri geliştirmeyi gerektirir ve okumaya zenginlik katar (Charmeux, 2011). Beyin görüntüleme araştırmaları sesli ve sessiz okuma sırasında beyinde yapılan işlemlerin farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle sessiz okuma için yeni ve farklı zihinsel becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sessiz okuma hızlıdır. Sesli okumada gözün kelimeyi gördüğü an ile kelimeyi seslendirme arasında 250 salise (saniyenin dörtte biri) süre geçmektedir. Alain Lieury (1995) tarafından yapılan deneysel araştırmalarda, uzman okuyucu ekrana yansıtılan bir kelimeyi 10 salisede tanımakta ancak seslendirmesi 40 salise sürmektedir. Bir başka ifadeyle ekrana yansıtılan bir kelimeyi okuma becerileri gelişmiş okuyucu 10 salise içinde tanımakta, bunu sesli söylemesi 40 salise sürmektedir. Bu durum kısa kelimelerde daha hızlı olmaktadır (Lieury, 1995; Güneş, 2019). Sesli okuma daha yavaş okunmakta, göz ileriye doğru koşarken ses arkadan sürüklenmektedir.

İç sesi geliştirilir. Öğrencilerde sesli okuma becerilerinin üç- dört yıl boyunca ilerlemesi, otomatikleşmesi ve içselleştirilmesi ile sessiz okuma başlar. Sessiz okuma ve içselleştirme becerisi birlikte gelişmektedir. Sessiz okurken harfler otomatik olarak sese çevrilmekte, kâğıtta yazılı harfler daha önceden sesli okunduğu gibi beyinde küçük bir ses ya da iç sesi oluşturmaktadır. Kelimenin görsel analizi ile anlamı birleştirilerek kelime anlaşılacaktır. Böylece iç sesi metni anlamının temelini oluşturmaktadır. Uzman okuyucular kelimelerin küçük iç sesini beyinde duyarak okumakta ve anlamaktadır.

Metinle doğrudan iletişim kurulum. Sessiz okumada öğrenci metindeki yazıları gözle almakta ve zihnine aktarmaktadır. Böylece metinle birebir doğrudan iletişim kurmaktadır. Metindeki kelime ve cümleleri görmekte, anlamını bulmakta ve zihninde yorumlamaktadır. Metin ve zihin arasında doğrusal ilişkiler kurulmakta, metinden alınan bilgiler daha hızlı işlenmektedir. Bu durum metni keşfetmeye ve anlamaya katkı getirmektedir.

Aktif ve bağımsız öğrenmeyi sağlar. Sessiz okuma aktif öğrenmenin önemli bir aracıdır. Sessiz okuma, öğrencinin dikkatini geliştirme, metin içeriğine odaklanma, kendine güvenme ve güdülenmeye katkı sağlamaktadır. Okuduklarını düşünme, sorgulama, tahmin etme, çıkarım yapma gibi becerilere yardım etmektedir. Ayrıca çeşitli bilgileri öğrenme, çok yönlü düşünme, kültürü zenginleştirme ve bakış açısını genişletme aracı olmaktadır.

Kendisi için okumadır. Sessiz okumanın ana amacı okuma becerilerini geliştirmek ve bağımsız öğrenmeyi sürdürmektir. Böylece öğrenci kendi kendine, istediği yer ve zamanda okuyacak, kendini geliştirecektir. Bu nedenle öğrencilere kelimeleri gözle tanıma, metni iyi anlama, öğrenilen bilgileri zihninde düzenleme gibi becerileri kazandırmak için sessiz okuma etkinlikleri verilmelidir. Sesli okumada kelimeleri işitme duyusunun yardımı ile anlama doğal bir durumdur. Ancak sessiz okumada öğrencilerin kelimeleri gözle tanıma ve anlama becerilerini geliştirmek gerekmektedir.

Öğrenmek için okumadır. Metni ayrıntılı okumak, bilgileri derinlemesine anlamak ve öğrenmek için etkili bir araçtır. Bu okumada bir metin tekrar tekrar okunabilir. Öğrenci, metni ilk kez okurken hızlı geçtiği ve anlamadığı yerleri derinlemesine anlamak için metni kendi kendine birkaç kez okur. Bu okumada temel kural metnin farklı zamanlarda okunmasıdır. Bu uygulama öğrencilerin akıcı okuma, anlama ve öğrenme becerilerini geliştirmeye önemli katkılar sağlar. Ayrıca öğrencilerde metni keşfetme becerilerini geliştirmektedir. Bu nedenle ilkokulda her sınıf düzeyinde uygulanmalıdır (Güneş, 2023).

4. İç Sesi Nedir?

İç ses olgusunu açıklamak için birbirinden farklı kelime ve kavramlar kullanılmaktadır. Bunlar “iç dil, iç sesi, zihin dili, iç konuşma, sessiz konuşma, iç monolog, iç diyalog, hayali konuşma, endofazi, özel konuşma, özel ses, sözel düşünce, ses altı konuşma, işitsel imgeler” gibi sıralanmaktadır. Araştırmacılar, bireyin günlük yaşamda, toplantılarda, iş görüşmelerinde, bir durum ya da olayı düşünme sırasında duyduğu iç sesini açıklamakta zorluk çekmektedir. Buna rağmen alanda bazı tanımlar bulunmaktadır. Bunlardan önemli görülenler aşağıda verilmektedir (Güneş, 2024).

- Hermans ve Kempen (1993), iç sesini beyin olgusu olarak ele almakta ve insanı şekillendiren içsel söylem olarak tanımlamaktadır.
- Lucile Rapin’e (2011) göre iç sesi, herkeste ortak olan ve üzerinde tam kontrol sahibi olmadığımız bir olgudur. Hepimiz kafamızın içinde kendimizle konuşuruz. Kendi sesimizi, hatta bazen tanıdığımız insanların sesini bile duyarız. Çocuklar küçükken kendi kendilerine yüksek sesle konuşur, daha sonra bu konuşmayı içselleştirirler. Böylece iç sesi ortaya çıkar (Rapin, 2011).
- Hélène Loevenbruck’a (2022) göre, iç sesi olgusu kafanın içinde kişinin kendi kendine konuşma eylemidir. Yüksek sesle konuşmaya benzeyen bir işlemdir. Bu olgu düşünme, karar verme, zihinsel gelişim gibi süreçlere katkı sağlamaktadır. İletişim kurmak, daha iyi düşünmek, farklı duruşlar

sergilemek, alınan kararları incelemek, günlük olayların artı ve eksilerini değerlendirmek, ayrıca anıları hatırlamak gibi çeşitli amaçlara hizmet etmektedir (Loevenbruck, 2022).

Görüldüğü gibi iç sesi çoğu insanda görülen zihinsel bir etkinliktir. Sessiz, gizemli, kişiye özel ve sadece kişinin duyduğu bir sestir. Bireye hayat boyu eşlik etmekte ve onunla birlikte yaşamaktadır. Neredeyse tüm bireyler kendiliğinden ortaya çıkan bu zihinsel iç sesini kullanmaktadır. Kafanın içinde duyulan iç sesi daha net düşünmeyi sağlamaktadır. Bireyi çevreleyen gerçeklik üzerinde akıl yürütmek ve düşünmek için zihinsel bir araç olmaktadır. Bu durum dil becerilerini geliştirme, planlama, problem çözme, sorgulama gibi karmaşık zihinsel süreçleri geliştirmektedir. Aynı zamanda bir görevden diğerine geçmeye yardım etmektedir. Bu küçük ses bireyi güdülemekte, cesaretlendirmekte, sakinleştirmekte, teselli etmekte, duygu ve düşüncelerini düzenlemeye yardım etmektedir. İç sesi bazılarında endişe, korku, tasa, büyük acı ve dikkate, bazılarında hayallere, duygusal, canlı ve neşeli durumlara, bazılarında ise dualara eşlik etmektedir. Dil ve zihinsel işlemlerde önemli bir rol oynamakta, okuma, yazma, anlama, sorgulama, öğrenme, ezberleme, çok yönlü düşünme, ikilemleri çözme, duyguları kontrol etme, karar alma ve güdülemeye yardımcı olmaktadır (Hancock, 2005; Université du Québec, 2014).

5. Okumada İç Sesi

Sessiz bir oda ya da kütüphanede kitap okurken kafamızın içinde bir sesin yankılandığını duyarız. Bu sesi yazı yazarken ve düşünürken de duyarız. O bizim iç sesimizdir. Sessiz okuma sırasında okunan kelimeleri zihinde tekrar etmektedir. Çoğu kişi bu olguya “zihinden okuma” demektedir. Sessiz okurken önce yazılı harfler algılanmakta, zihinsel sözlüğe depolanan kelimelerle eşleştirmek için çok hızlı bir şekilde doğru olarak sıraya konulmaktadır. Kelimeler bütün olarak değil, bir dizi harf olarak tanınmakta, harfler dizilerek kelime oluşturulmaktadır. Daha sonra kelimeler anlamıyla birleştirilmektedir. Bir başka ifadeyle sessiz okuma sırasında harfleri tanıma, doğru sıralama, kelimeleri anlamıyla birleştirme, cümle oluşturma gibi farklı düzeyde işlemler yapılmaktadır. Bu süreçte iç sesinden yararlanılmaktadır.

Sessiz okumada iç sesinin varlığı ilk kez 1880’li yıllarda Fransız psikolog Egger tarafından araştırılmıştır. Egger’e (1881) göre okuyucu sessiz okuma sırasında bir taraftan okuduğu kelimeleri zihninde ifade etmekte, bir taraftan da kelimelerin sesini dinlemektedir. (Egger,1881). Bu önerme deneysel psikolojide uzun yıllar araştırılmıştır. Araştırmalar sonunda iç sesinin varlığı ve sessiz okuma sırasında ortaya çıktığı açıklanmıştır. Hatta Alexander ve Nygaard (2008) gibi araştırmacılar sessiz okumanın okuyucunun telaffuz şeklinden, konuşma hızından ve metin yazarından bile etkilendiğini dile getirmişlerdir (Alexander & Nygaard, 2008). Sonraki yıllarda sessiz okumanın sesli okuma ile bağlantılı olduğu, birbirinin devamı olduğu öne sürülmüştür. Bunun üzerine sesli ve sessiz okumada sırasında yapılan zihinsel işlemler, okumayı içselleştirme süreci ve okuma sırasındaki beyin görüntüleri araştırılmaya başlanmıştır. Bu araştırmalar sesli ve sessiz okuma sırasında beyinde yapılan işlemlerin farklı olduğunu ortaya çıkarmıştır (Derbala, 2014). Sessiz okuma araştırmalarından bazıları aşağıda verilmektedir (Güneş, 2024).

Fransız araştırmacılar, sessiz okuma sırasında beyinde gerçek dış sesi gibi duyulan iç sesini araştırdılar. Lyon Sinir Bilimi Araştırma Merkezi ve Grenoble Üniversitesi Hastanesi uzmanlarından oluşan bir ekip Jean-Philippe Lachaux yöneticiliğinde, şiddetli epilepsi hastası olan, tedavileri ve tıbbi takiplerinin bir parçası olarak beyinlerine yerleştirilen elektrotlarla yaşayan yetişkinleri incelediler. Yetişkinlere özel bir talimat vermeden, ekran üzerinde kayan bir metni sessizce okumalarını istediler. Sessiz okuma sırasında beyinin dış sesleri analiz eden bölgesinin etkinleştiği ve “sözlü düşünme” sinyali

verdiğini keşfettiler. Beyin sessiz okurken her kelimeye yoktan ses üretmektedir. Bu soyut olguyu Jean-Philippe Lachaux şöyle açıklamaktadır. *“Bu durum çocukluktan bu yana konuşma ve yüksek sesle okuma sırasında öğrenilen sesler ve kelimeler arasındaki ilişkinin, yaşam boyu devam ederek otomatik hale gelmesinden kaynaklanmaktadır. Bu ilişki, sessiz okuma sırasında kendiliğinden aktif hale gelen beyin ilgili bölgeleri arasındaki bağlantıları arttırmakta ve giderek iç sesi gibi duyulmasını sağlamaktadır* (Perrone-Bertolotti vd., 2012). Bu araştırmalara rağmen iç sesin kökeni ve beyin tarafından nasıl algılandığı hâlâ gizemini korumaktadır.

Kanada Fredericton Üniversitesi psikoloji araştırmacıları Suzanne Prior ve Katherine Welling (2001), bir dizi araştırma sonunda, sessiz okumanın sesli okumanın ardından gelişmediğini, onun devamı olmadığını ortaya çıkarmıştır. Öğrenciler sessiz okumaya başlamadan önce sesli okumayı öğrenmekte, sürekli sesli okumakta, başkaları için okumakta ve son aşamada kendi kendine sessiz okumaya geçmektedir. Sessiz okumaya geçiş sesli okuma becerileri iyice geliştikten sonra olmaktadır. Bu süreç tahmin edildiğinden daha karmaşıktır. Genellikle 3 ya da 4 yıl okuma becerileri iyice geliştikten, sesli okuma otomatikleştikten ve okuma içselleştirildikten sonra başlamaktadır. İyi okuyucu görme yelpazesini geliştirmekte, tahmin yapmakta, daha hızlı okuyarak bazı kelimeleri önceden tahmin ederek ve atlayarak okumaktadır (Hancock, 2005; Prior & Welling, 2001).

Londra Nöroloji Enstitüsü araştırmacısı Cathy Price, 2000 yılında sesli okuma ve sessiz okuma sırasında beyinde yapılan işlemler karşılaştırmalı olarak incelemiştir. Cathy Price’e (2000) göre beyin görüntüleme araştırmaları sesli ve sessiz okuma sırasında beyinde yapılan işlemlerin farklı olduğunu göstermektedir. Bunun tersine yüksek sesle okuma ve sesli okunan bir metni dinleme sırasında beyinde yapılan işlemler birbiriyle aynıdır. Bu araştırmaya göre sessiz okuma hiçbir şekilde sesli okumanın beynimizdeki basit bir kopyası ya da devamı değildir. Sessiz okuma zihinde özel bir şekilde yürütülmektedir (Güneş, 2024; Hancock, 2005; Price, 2000).

Provence Üniversitesi bilişsel psikoloji araştırmacısı Johannes Ziegler’e (2005) göre, sessiz okuma sırasında kelimelerin görsel biçimi anahtar rol oynamaktadır. Okuyucunun ses bilgisi okuma sürecini doğrudan etkilemektedir. Uzman okuyucu kelimelerin küçük sesini beyinde sürekli olarak duymaktadır. Sessiz okurken harfler otomatik olarak seslere çevrilmekte, kâğıtta yazılı harfler daha önceden sesli okunduğu gibi beyinde küçük bir ses ya da iç sesi oluşturmaktadır. Kelimelerin görsel müziği ya da sesinin analizi ile anlamlar birleştirilerek kelimenin anlamına ulaşılmaktadır. Sessiz okumada iç sesi bütün okuma sürecini etkilemekte ve merkezi bir rol oynamaktadır (Ziegler & Goswami, 2005).

Semenovitch Vygotsky’e (1934, akt. Derbala, 2014) göre bütün zihinsel etkinlikler içselleşmeden önce sosyal bir yapıya sahiptir. Vygotsky’e göre çocuklar bizzat kendileriyle konuşmadan ve dili içselleştirmeden önce başkalarıyla konuşmayı öğrenmektedirler. Dili içselleştirme işlemi çok sayıda aktif ve etkili öğrenme sonucunda gerçekleşmektedir. Bu durum okumanın içselleştirilmesi, seslerden harflere geçiş sürecinde de benzer şekilde görülmektedir (Derbala, 2014; Güneş, 2024).

Haug’a (2009) göre, sesli okumadan sessiz okumaya geçiş bir efsanedir. Sessiz okuma için okuma sürecinin ayrıntılı incelenmesi, metnin genel olarak öğrenilmesi ve yeni zihinsel becerilerin geliştirilmesi gerekmektedir. Sesli okumadan sessiz okumaya geçildiği iddiasının bir efsane olduğunu, bunun tarihsel süreçte zayıf işaretlerinin bulunduğunu açıklamaktadır (Haug, 2009).

Lyon bilişsel psikoloji araştırmacısı Laurence Paire-Ficout (2003), laboratuvarında sessiz okuma sırasında iç sesine ilişkin uzmanlarca yapılan çeşitli araştırma, keşif ve bulguları incelemiştir. Sessiz okumada seslerden harflere geçişin çok zor olduğunu, özellikle kelimeyi resim gibi işlemenin öğrencilerde kolay olmadığını açıklamıştır. Bu durum işitme engelli ve diskleksi olan öğrencilere iyi öğretilmesi gerekmektedir (Paire-Ficout vd., 2003; Güneş, 2024).

Görüldüğü gibi günümüz araştırmaları sessiz okuma ile sesli okumanın farklı olduğu, birbirinin devamı olmadığını ortaya koymaktadır. Beyin görüntüleme araştırmaları sesli ve sessiz okuma sırasında beyinde yapılan işlemlerin farklı olduğunu göstermektedir. Sesli okuma becerilerinin üç-dört yıl boyunca ilerlemesi, otomatikleşmesi ve içselleştirilmesi ile sessiz okuma gelişmektedir. Sessiz okumada iç sesi öne çıkarmakta ve merkezi bir rol oynamaktadır. Sessiz okurken harfler otomatik olarak seslere çevrilmekte, kâğıtta yazılı harfler daha önceden sesli okunduğu gibi beyinde bir ses oluşturmaktadır. Ardından kelimenin görsel analizi ile anlamı birleştirilerek kelime anlaşılmalıdır. Böylece iç sesi, kelimeleri, cümleleri ve metni anlamayı sağlamaktadır. Uzman okuyucular kelimelerin küçük iç sesini beyinde duyarak okumakta ve anlamaktadır. Bu nedenle çocuklara erken yaşlardan itibaren yüksek sesle okuma öğretilmelidir.

6. Sonuç ve Öneriler

Sessiz okuma bireyin geleceğine yön veren bir okumadır. İnsanlar sessiz okuyarak öğrenmekte, dil, zihinsel ve sosyal becerilerini geliştirmekte ve geleceğine yön vermektedir. Bu nedenle hayat boyu öğrenmeye katkı sağlayan bir okuma türüdür. Ancak tarihsel süreçte sesli okuma üzerinde daha fazla durulmuş, öğrencilerin sesli okuma becerilerini geliştirmeye çalışılmıştır. Sessiz okuma, sesli okumanın devamı olarak görülmüş, okullarda öğrencilere ses çıkarmadan, dudak kıpırdatmadan gözleriyle okumaları öğütlenmiştir. Eski araştırmalarda ise genellikle sesli okuma ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu anlayış günümüz araştırmalarıyla birlikte değişmeye başlamıştır. Günümüz araştırmaları sessiz okumanın ayrı bir tür olduğu, sessiz okuma sırasında beyinde yapılan hareketlerin farklı olduğu ve sesli okumanın devamı olmadığını ortaya koymuştur. Okuma sırasında iç sesine dikkat çekilmiştir. Bu nedenle sessiz okumanın okullarda sistemli ve planlı olarak öğretilmesi vurgulanmıştır.

Okumada iç sesi önemli bir araçtır. Sessiz okuma sırasında kelimeleri tanıma, anlama ve üzerinde düşünme süreçlerine eşlik etmektedir. Sessiz okurken harfler otomatik olarak seslere çevrilmekte, kelime olarak sıralanmakta, kâğıtta yazılı kelimeler sesli okumada olduğu gibi beyinde bir ses oluşturmaktadır. Ardından kelimenin görsel biçimi ile anlamı birleştirilerek kelime anlaşılmalıdır. Birey iç sesini duyarak kelime, cümle ve metni anlamaktadır. Bu nedenle sessiz okumada iç sesi çok önemli olmaktadır. Diğer taraftan beyin görüntüleme araştırmaları sesli ve sessiz okuma sırasında beyin hareketlerinin farklı olduğunu göstermektedir. Sesli okuma becerilerinin üç-dört yıl boyunca ilerlemesi, otomatikleşmesi ve içselleştirilmesi sonucunda sessiz okuma gelişmektedir. Çocuklara erken yaşlardan itibaren sesli okumanın iyi öğretilmesi, sesli okuma becerileri yeterince geliştirildikten sonra sessiz okumaya geçilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

Alexander, J. D., & Nygaard, L. C. (2008). Reading voices and hearing text: talker-specific auditory imagery in reading. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 34(2), 446. <http://doi.org/10.1037/0096-1523.34.2.446>

- Benoit, É. (2016). Lecture à voix haute ou lecture à voix mentale? *Étude Françaises*, 52(3), 17–29. <https://doi.org/10.7202/1038055a>
- Cartier, S.C.& Théorét, M.(2004).L'enseignement des stratégies d'apprentissage par la lecture. Université de Montréal.
- Charmeux, E. (1991). *La lecture à haute voix, est-ce de la lecture, oui ou non*. La lecture. Apprentissage, évaluation, perfectionnement. Nathan pédagogie.
- Charmeux, E. (2011).*Lire à haute voix, est-ce lire ?* Education, Ecole et Pédagogie.
- Delahaye C.(2017). *La Lecture silencieuse au cycle 3*, dans Laroque Lydie et Pelissier Sophie, *Regards pluriels sur la littérature de jeunesse*, L'Harmattan, pp. 113-130.
- Derbala, A.(2014). Les lectures a voix haute et silencieuse, *Educ Recherche*, 4(4) pp 41-45.
- Egger, V. (1881). *La Parole intérieure. Essai de psychologie descriptive*.(G. Baillièrre, Ed.). Paris.
- Francès, D. (2023). Avons-nous tous une petite voix intérieure? https://www-slate-fr.translate.goog/societe/lexplication/avons-nous-tous-petite-voix-interieure-cerveau-lecture-aphantasie?_x_tr_sl=fr&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc
- Güneş, F. (2015).*Etkinliklerle hızlı okuma ve anlama*. Pegem Akademi Yayınları.
- Güneş, F.(2019). *İlkokuma yazma öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Pegem A.
- Güneş, F. (2024). Inner voice in silent reading and speaking, Sessiz okuma ve konuşmada iç sesi. *The Journal of Limitless Education and Research, Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(1), 1-26. <https://doi.org/10.29250/sead.1436684>.
- Güneş, F. (2023). Sessiz okuma tartışmaları. *Sınıf Öğretmenliği Araştırmaları Dergisi (SÖAD)*, 3(2), 200-212.
- Hancock, C. (2005). Notre petite voix intérieure commence à se faire entendre. *Décodage – Science & Vie*. p. 70-75
- Haug, H. (2009). Le passages de la lecture oralisée a la lecture silencieuse:une mythe? *Le Moyen Français*, 65,p. 1-22. <http://hdl.handle.net/2078.1/69284>
- Hermans, H. J. M., & Kempen, H. J. G. (1993). *The dialogical self: Meaning as movement*. Academic Press. <https://psycnet.apa.org/record/1993-98537-000>
- IUFM (2005). *La Lecture a Haute Voix Au Cycle III*, IUFM, Académie de Montpellier, France.
- Lieury, A. (1995).Memoire des images et double codage, *l'Annee Psychologique*,No:95
- Loevenbruck, H. (2022). Le mystère des voix intérieures, *DENOEL CNRS*. <https://www.inshs.cnrs.fr> › le... adresinden 09.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Marechal, F-A. (2022). C'est quoi la lecture silencieuse ? https://www-synonyme--du--mot-com.translate.goog/les-articles/cest-quoi-la-lecturesilencieuse?_x_tr_sl=fr&_x_tr_tl=tr&_x_tr_hl=tr&_x_tr_pto=sc
- Oxford (2023). Oxford Languages, <https://languages.oup.com/google-dictionary-tr>

- Paire-Ficout, L., Colin, S., & Magnan, A. E. J. (2003). les habiletés phonologiques chez enfant sourds prelecteurs =Phonologicalabilities in Deafprerea der children. *Revue de Neuropsychologie*, 13 (2), 237-262.
- Perrone-Bertolotti, M., Kujala, J., Vidal, J. R., Hamame, C. M., Ossandon, T., Bertrand, O. & Lachaux, J.-P. (2012). How silent is silent reading? Intracerebral evidence for top-down activation of temporal voice areas during reading. *Journal of Neurosci*, 32(49), 17554–17562.
- Price, C. J. (2000) The Anatomy of Language: Contributions from Functional Neuroimaging. *Journal of Anatomy*, 197, 335-359. <http://dx.doi.org/10.1046/j.1469-7580.2000.19730335>.
- Prior, S. M. & Welling, K. A. (2001). “Read in your head”: A Vygotskian analysis of the transition from oral to silent reading. *Reading Psychology*, 22(1), 1–15
- Rapin L. (2011). *Hallucinations auditives verbales et trouble du langage intérieur dans La schizophrénie: traces physiologiques et bases cérébrales*. [Thèse de doctorat en sciences cognitives]. Université de Grenoble.
- Rémond, G.(1975). Apprendre la lecture silencieuse à l'école primaire. In: Communication et langages, n°27, pp. 29-43. <https://doi.org/10.3406/colan.1975.4226>
http://www.persee.fr/doc/colan_0336-1500_1975_num_27_1_4226
- Suzanne M. P. & Katherine A. W. (2001).Read in your head.a Vygotskian analysis of the transition fromoral to silent reading. *Reading Psychology*,22 Taylor & Francis:p1-15.
- TDK (2023). Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/>
- Université du Québec (2014). Quelle est cette petite voix dans ma tête?, [https://actualites.uqam.ca › q...](https://actualites.uqam.ca/q...) adresinden 01.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Ziegler, J, C. & Goswami, U. (2005). Reading acquisition, Developementa Grain Size Theory, *Psychological Bulletin*, 131(1), 3-29.

Yabancılar Türkçe Öğretiminde Kullanılabilir Dijital İçerik Hazırlama Uygulamaları

Prof. Dr. Nevin AKKAYA

Dokuz Eylül Üniversitesi

nevin.akkaya@deu.edu.tr

Öğretim Görevlisi Hakan ÇIVĞIN

Uşak Üniversitesi

hakan.civgin59@gmail.com

Özet: Dijital çağ, dil öğretimini ve öğrenimini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Geleneksel sınıf ortamından çevrimiçi platformlara, mobil uygulamalardan sanal gerçeklik deneyimlerine kadar dil öğreniminde kullanılan yöntemler ve araçlar önemli ölçüde evrimleşmiştir. Bu değişim, dil öğrenme sürecini daha etkileşimli, erişilebilir ve kişiselleştirilmiş hale getirmektedir. Eğitimde dijital içerik hazırlama, öğretim materyallerinin ve kaynaklarının dijital formatlarda oluşturulması sürecidir. Bu süreç, eğitimcilerin ve öğretim tasarımcılarının, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek, öğrenme materyallerini daha erişilebilir hale getirmek ve eğitimin etkililiğini artırmak için kullanabileceği çeşitli dijital araçlar ve teknolojileri içerir. Dijital içerik, metinler, grafikler, videolar, interaktif simülasyonlar, quizler, e-kitaplar ve çevrimiçi kurslar gibi çok çeşitli formatlarda olabilir. Bu çalışmada temel düzeyde hazırlanacak olan bir içeriğin farklı boyutlarının hazırlanması sürecinde başvurulabilecek olan araçlardan ve uygulamalardan söz edilmiştir. Bu araçlar bir içeriğin grafik tasarım, video düzenleme, metin oluşturma ve görsel içerik oluşturma boyutlarıyla incelenmiştir. Sırasıyla bu boyutlarda kullanılan temel dijital içerik oluşturma araçlarından bahsedilmiştir. Ortaya konulan uygulamaların kullanım özelliklerinin yanı sıra bu uygulamalarla hazırlanabilecek etkinliklere örnekler verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Dijital İçerik, Teknoloji, Yabancılar Türkçe Öğretimi

Usable Digital Content Preparation Applications in Teaching Turkish to Foreigners

Abstract: The digital age has radically changed language teaching and learning. From the traditional classroom environment to online platforms, from mobile applications to virtual reality experiences, the methods and tools used in language learning have evolved significantly. This change makes the language learning process more interactive, accessible and personalized. Digital content preparation in education is the process of creating teaching materials and resources in digital formats. This process includes a variety of digital tools and technologies that educators and instructional designers can use to enrich students' learning experiences, make learning materials more accessible, and increase the effectiveness of education. Digital content can come in a variety of formats, such as texts, graphics, videos, interactive simulations, quizzes, e-books and online courses. In this study, the tools and applications that can be used in the process of preparing different dimensions of a content to be prepared at a basic level are mentioned. These tools were examined in terms of graphic design, video editing, text creation and visual content creation. The basic digital content creation tools used in these dimensions are mentioned respectively. In addition to the usage features of the applications presented, examples of activities that can be prepared with these applications are given.

Keywords: Digital Content, Technology, Teaching Turkish to Foreigners

1. Giriş

Yabancılara Türkçe öğretimi bir süreç olarak yüzyıllar boyunca süregelen bir yapıya sahiptir. Bu yapının sistemli bir biçimde uygulamaya konulması süreci ise son elli yıl içerisinde gerçekleşmiştir denilebilir. 1984'te Ankara Üniversitesi bünyesinde kurulan TÖMER ile birlikte yabancılara Türkçe öğretimi kurumsal bir kimlik kazanarak büyük bir ilerleme kaydetmiştir. Daha sonra farklı üniversitelerde de kurulan Türkçe öğretim merkezleri sayesinde büyük gelişmeler yaşanmıştır. Günümüzde yabancılara Türkçe öğretimi çağın koşullarına uygun bir şekilde gelişerek devam etmektedir (Biçer, 2012).

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinin ve öğrenilmesinin birçok nedeni vardır. Bu nedenlerin temelinde küreselleşen dünyanın getirdiği farklı olanaklardan söz etmek mümkündür. Bu olanaklar genellikle ekonomik süreçler olmakla birlikte kültürel ve sosyal süreçlerle de karşımıza çıkabilmektedir. Jeopolitik konumu sebebiyle Türkiye oldukça önemli bir noktada yer almaktadır. Uluslararası ticaretin geçiş notalarından biri olması ülkemizi küresel dünya sahnesinde oldukça önemli bir yere konumlandırmaktadır. Son yıllarda birçok siyasi gelişmenin orta noktası konumunda yer alan ülkemiz farklı ülkelerden birçok kişi için yeni fırsatlara açılan bir kapı olarak görülmektedir.

Dijital çağ, dil öğretimini ve öğrenimini köklü bir şekilde değiştirmiştir. Geleneksel sınıf ortamından çevrimiçi platformlara, mobil uygulamalardan sanal gerçeklik deneyimlerine kadar dil öğreniminde kullanılan yöntemler ve araçlar önemli ölçüde evrimleşmiştir. Bu değişim, dil öğrenme sürecini daha etkileşimli, erişilebilir ve kişiselleştirilmiş hale getirmektedir.

Çevrimiçi dil öğrenme platformları (Duolingo, Babbel, Rosetta Stone) dil öğrenimini daha erişilebilir hale getirmiştir. Kullanıcılar artık zaman ve mekân sınırlamaları olmaksızın diledikleri dili öğrenebilir hale gelmiştir. Bu platformlar, dil öğrenimini oyunlaştırma, gerçek zamanlı geribildirim ve kişiselleştirilmiş öğrenme yolları gibi yenilikçi yaklaşımlarla desteklemektedir (Doğan, 2020). Dil öğrenme platformları zaman ve mekan tasarrufunun yanı sıra kişiselleştirilmiş öğrenme ortamları sunması ile de oldukça önemli bir yapıya sahiptir. Öğrenen açısından da öğretene açısından da birçok farklı olanağı kendi içerisinde barındıran platformlar olduklarını söylemek mümkündür.

Birçok olumsuz örneğe rağmen hayatın her alanında olduğu gibi akıllı telefonlar dil öğrenme ve öğretme konusunda da oldukça önemli bir yere sahiptir. Akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte dil öğrenme uygulamaları büyük popülerlik kazanmıştır. Bu uygulamalar, kullanıcıların boş zamanlarında, hareket halindeyken bile dil öğrenmelerini sağlamaktadır. Görsel ve işitsel materyaller, interaktif egzersizler ve mikro derslerle dil öğrenme süreci daha dinamik ve eğlenceli hale gelmektedir. Sosyal medya ve çevrimiçi topluluklar, dil öğrenenleri dünya genelindeki diğer öğrenenlerle ve anadili konuşanlarla bağlantı kurma fırsatı sunmaktadır. "Tandem" gibi uygulamalar, dil değişim partnerleri bulmayı kolaylaştırarak pratik yapma ve gerçek hayattaki kullanımı gözlemleme imkânı vermektedir. Sosyalleşme aracı olmanın yanında eğitim aracı olarak da sosyal medyanın kullanımı mümkündür. Günümüzde teknolojinin en önemli gelişmelerinden biri elbette ki yapay zekalardır. Birçok kullanım amacının yanı sıra dil öğrenimi amacı ile de yapay zekaların kullanımı mümkündür. Ayrıca yapay zeka (AI), dil öğretimini kişiselleştirmede devrim yaratmaktadır. Yapay zeka destekli sistemler, öğrencinin öğrenme tarzını, güçlüklerini ve ilerlemesini analiz ederek, özelleştirilmiş öğrenme deneyimleri sunabilmektedir. Bu, dil öğrenme sürecini daha etkili ve verimli hale getirmektedir (Arslan, 2020).

Eğitimde dijital içerik hazırlama, öğretim materyallerinin ve kaynaklarının dijital formatlarda oluşturulması sürecidir. Bu süreç, eğitimcilerin ve öğretim tasarımcılarının, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek, öğrenme materyallerini daha erişilebilir hale getirmek ve eğitimin etkililiğini artırmak için kullanabileceği çeşitli dijital araçlar ve teknolojileri içerir. Dijital içerik, metinler, grafikler, videolar, interaktif simülasyonlar, quizler, e-kitaplar ve online kurslar gibi çok çeşitli formatlarda olabilir. Eğitimde dijital içerik hazırlamanın temel amacı, öğrencilerin dikkatini çekmek, öğrenme sürecini daha etkileşimli ve katılımcı hale getirmek ve farklı öğrenme stillerine uyum sağlamaktır.

Öğretim programı kapsamında öğrencilere kazandırılması gereken hedefler göz önüne alındığında öğretmenler büyük rol oynamaktadır. Öğretmenin görevi ise her geçen gün dijital çağın gereksinimlerine göre güncellenmektedir. Öğrencilerin ihtiyaç duyduğu dijital içerikler göz önüne alındığında öğrencilerden önce öğretmenlerin gerekli becerilere sahip olarak rehberlik etmesini zorunlu kılmaktadır. Bu kapsamda öğretmenlerin öğrencilere sundukları dijital içeriklerin çeşitlendirilmesi, öğrencilerin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda güncellenmesi veya hazırlanması ise ihtiyaç halini almaktadır. Bu kapsamda öğretmenler öğrencilerde oluşturmak istedikleri kasıtlı istedik gelişmelere yönelik istedikleri dijital içerikleri hazır halde bulmakta sorunlar yaşayabilmektedir. Hazır halde olan dijital içerikleri bazı değişikliklerle istedikleri formata çevirebilirken bazı öğretmenler en baştan dijital içerik hazırlayabilmektedirler (Park ve Ocak, 2022).

Öğretmenlerin nitelikleri farklılık gösterse de öğretimde ortak noktaları materyal üretmeleri ve etkin kullanmalarıdır (Uşun, 2000). Materyal kullanımı ile yapılan öğretimde, öğrenciler aktif bir ders süreci geçirmekte ve öğrenmede kalıcılık sağlanmaktadır (Seferoğlu ve Yağcı, 2001; Yalın, 2007). Materyallerin hazırlanmasında teknolojinin olanaklarından faydalanmak öğrenen ve öğreten açısından birçok avantajı kendi içerisinde barındırmaktadır.

Diller için Avrupa Ortak Çerçeve Metninde temel yaklaşım olarak eylem odaklı yaklaşım ele alınır. Bu yaklaşım kişiselleştirilmiş öğrenme ortamlarının hazırlanması gerektiğini öne süren bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Dijital materyallerde kişiselleştirilmiş öğrenme ortamlarının hazırlanması sürecini destekleyen bir yapıya sahiptir. Bu materyallerle öğrenci kendi öğrenmelerini organize edebilmektedir.

Bu çalışmada eğitim öğretim sürecinin dijitalleşmesi sonucunda dijital içerik hazırlama süreçlerinde kullanılan uygulamalar ele alınacaktır. Ele alınan uygulamaların yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde nasıl kullanılabileceği örneklerle incelenecektir. Çalışma ile ortaya konulacak verilerin yapılacak yeni çalışmalara kaynaklık etmesi amaçlanmaktadır.

2. Bulgular

Bu bölümde temel düzeyde hazırlanacak olan bir içeriğin farklı boyutlarının hazırlanması sürecinde başvurulabilecek olan araçlardan ve uygulamalardan söz edilmiştir. Ayrıca bu uygulamaların yabancılara Türkçe öğretimi sürecindeki kullanımları örneklerle beraber açıklanmıştır. Bu araçlar bir içeriğin grafik tasarım, video düzenleme, metin oluşturma ve görsel içerik oluşturma boyutlarıyla incelenmiştir. Sırasıyla bu boyutlarda kullanılan temel dijital içerik oluşturma araçlarından bahsedilmiştir.

2.1. Grafik Tasarım Araçları

Adobe Photoshop: Adobe Photoshop uygulaması gelişmiş grafik düzenleme araçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Uygulama 1987 yılında Thomas Knoll tarafından geliştirilmeye başlanmıştır. Teknolojide yaşanan gelişmelerle birlikte sürekli olarak güncellenen program günümüzde içeriğin düzenlenmesinde farklı biçimlerde kullanılmaktadır.

Bu uygulamanın yabancılara Türkçe öğretimi alanında da birçok farklı etkinlikte kullanılabilir. Bunlara örnekler vermek gerekirse:

Photoshop'u kullanarak, Türkçe kelimelerin ve ifadelerin görsellerinden oluşan kartlar oluşturabilirsiniz. Her kartın üzerine kelimenin yanı sıra bu kelimeyi anlatabilecek bir görsel yerleştirilerek sunulabilir. Bu, yabancılara Türkçe öğrenen bireyler için kelimeyi daha kolay öğrenmeye yardımcı olabilecektir. Özellikle A1-A2 düzeyi öğrencilerin bu tarz çalışmalarla öğrenmeleri daha hızlı ve kalıcı hale getirilebilir. Alanyazında öğrenmeye yönelik yapılan çalışmalarda da görsellerin kullanımının öğrenmeyi olumlu yönde etkilediği ifade edilmiştir.

Photoshop uygulaması kullanılarak Türk kültürünün öğretimine yönelik çalışmalar yapılması da mümkündür. Benzer kültürel öğeler bir arada öğrencilere sunulurken kültürel öğelerin öğretimi daha etkili hale getirilebilir. Bu ve benzeri çalışmalar ülkemize gelen yabancı öğrencilerin Türk kültürünü tanımalarına ve öğrenmelerine katkı sağlayacaktır.

Canva: Genel olarak sunum yaparken kullanılan Web 2.0 aracı olarak bilirse de Canva ile tartışma sunuları oluşturulabilir, oluşturulan bu sunulara her türlü efekt eklenebilir. Bu Web 2.0 aracıyla birçok alana yönelik materyal oluşturulmak için elverişlidir. Canva ile ses önceden kayıt edilebileceği gibi kullanıcılara beta olarak sunulan canlı stüdyoda da kayıt etme bulabilirsiniz. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin konuşma becerisini arttırmak için bu Web 2.0 aracından büyük ölçüde istifade edilmektedir (Eşgi, 2019, s. 55-90).

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı'nda (2020, s. 60) B1 ve B2 düzeylerinde "İlgi alanına giren bir konuda görsellerle desteklenmiş sunum yapar." sözlü üretim becerisi kazanımı yer almaktadır. Belirlenen konular kapsamında etkileşimli sunumlar yapılabilmesini sağladığı için Canva, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi derslerinde de kullanılabilir bir uygulama olmaktadır. Sunumlarda sayfa animasyonları içerisinden isteğe göre seçimler yapılarak çalışmalar daha ilgi çekici hale getirilebilmektedir (Öncül ve Temizyürek, 2022).

Canva kullanılarak hazırlanabilecek etkinliklere örnek olarak şunlar verilebilir:

Türkçe dilbilgisinin karmaşık konularını açıklamak için görsel şemalar ve özetler oluşturulabilir. Canva'daki çeşitli şablonlar ve tasarım elementleri, zaman kipleri, fiil çekimleri, isim tamlamaları gibi konuları açıklamada ve renkli şemalar halinde sunmada yardımcı olabilir. Bu tarz çalışmalarla yabancılara Türkçe öğretimi sürecinde oldukça karmaşık olarak görülen konuların öğretimi daha kolay olacaktır. Ayrıca yapılabilecek bu tarz çalışmalar öğrenmeyi de daha kolay hale getirebilmektedir.

Canva'nın çizim ve karakter şablonlarıyla, gerçek hayattaki durumları temsil eden diyaloglar oluşturulabilmektedir. Bu diyaloglar, öğrencilere yeni ifadeler öğretirken, aynı zamanda onların dil pratiği yapmalarına olanak sağlar. Yapılabilecek bu tarz bir çalışma ile öğrencinin gerçek hayatta sıklıkla karşılaşabileceği durumlarla ders sırasında karşılaşmaları sağlanabilir.

GIMP (GNU Image Manipulation Program): Tamamen açık kaynak kodlu ve ücretsiz bir resim ve grafik düzenleme aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. GIMP özellikle düşük bütçeli çalışmaların yapılması sürecinde öğretmenlere oldukça büyük kolaylıklar sağlamaktadır. GIMP üzerinden düzenlenen etkinlikler yoluyla Türkçenin öğretimi süreci daha etkili hale getirilebilir.

GIMP kullanılarak hazırlanabilecek etkinliklere örnek vermek gerekirse:

Sınıf içi etkinlikler veya oyunlar için hazırlanması gereken görsel materyaller GIMP kullanarak hazırlanabilir. Örneğin, "kelime avı" oyunu için resimler veya "bulmaca" etkinlikleri için şemalar oluşturmak mümkündür. Bu tarz etkinliklerin hazırlanması öğrencinin derse ve öğrenmeye olan tutumunu olumlu yönde etkileyecektir.

Sınıf içerisinde teknolojik araçlar yardımı ile yapılacak etkinliklerin hazırlanması için de kullanılabilir bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Adobe Photoshop programının alternatifi olarak GIMP programını düşünmek mümkündür.

2.2. Video Düzenleme Araçları

Adobe Premiere Pro: Uygulama Adobe şirketi tarafından geliştirilen video düzenleme, montaj ve kurgu yazılımıdır. Bu uygulama aracılığı ile öğrencilere ders içerisinde öğretilmek istenilen konular farklı boyutlarda aktarılabilir. Ders içeriklerinde kullanılabilir kısa videolar oluşturmak bu uygulamanın yabancılar Türkçe öğretimi alanında en sık kullanılabilir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Premiere Pro aracılığıyla yabancılar Türkçe öğretiminde yapılabilecek bazı etkinlikler şunlar olabilir:

Öğrencilere Türkçe konuşma becerilerini geliştirmeye yardımcı olabilecek konuşma pratiği videoları hazırlanabilir. Örneğin, günlük hayatta kullanılan ifadeleri, diyalogları veya telaffuz ipuçlarını içeren videolar öğrencinin günlük dil kullanımını geliştirmede oldukça faydalı olacaktır. Hazırlanacak bu tarz videolar öğrencinin günlük hayatta dil kullanımı konusunda karşılaşabileceği zorluklara ders esnasında maruz kalmasına olanak sağlayacaktır.

Türk kültürünün tanıtılmasına yönelik videolar hazırlamak mümkündür. Bu yolla öğrencinin hem Türkçeyi daha iyi öğrenmeleri sağlanabilecek hem de Türk kültürünün tanıtılması sağlanabilecektir. Hazırlanan videolar yardımıyla Türkiye'nin farklı coğrafyalarından örnekleri bir arada vermek mümkün olacaktır.

Premiere Pro uygulamasının Mac kullanıcıları için hazırlanmış olan versiyonu ise Final Cut Pro uygulamasıdır. Premiere Pro uygulamasının taşıdığı özellikler ile paralel özelliklere sahip olan bu uygulama yardımı ile de benzer etkinlikler hazırlamak mümkündür.

DaVinci Resolve: Premiere Pro uygulamasında olduğu gibi öğrencilere eğitsel içerikli videolar hazırlamada ve öğrencilerin ders sunumları hazırlamasında kullanılabilir bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulama yardımı ile ders içeriği olarak videolar kurgulanabilmektedir. Bunun yanı sıra öğrencilerin hazırlamış oldukları etkinliklerin videolar haline dönüştürülmesi sağlanabilmektedir.

Öğrencilerin ders katılımlarını arttırmak amacıyla sorular ve cevaplardan oluşan video oyunlar hazırlamak bu uygulama yardımıyla mümkün olabilmektedir. Bu tarz çalışmalar öğrencilerin ders katılımlarını arttırarak Türkçe öğrenme süreçlerini daha etkili hale getirebilmektedir.

2.3. Metin Oluşturma Araçları

Word: Yazı yazmak ve yazdıklarını düzenlemek amacıyla kullanılan bir uygulamadır. Uygulama yardımıyla ders içeriklerini düzenlemek ve hazırlamak mümkün olabilmektedir. Hazırlanan ders içeriklerine farklı renk seçenekleri, resimler, bağlantılar (linkler) yardımıyla farklı boyutlar kazandırılabilir.

Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanabilecek materyallerde öğrenciye öğretilmek istenen bilgiler istenilen düzende ve yazı biçimiyle verilebilmektedir. Bu sayede öğrencinin doğrudan öğretilmek isteneni ayırt edebilmesi sağlanabilmektedir. Word kullanımı dersin her aşamasında yararlanılabilecek bir uygulamadır. Bu uygulama yardımıyla öğrencinin farklı dilsel boyutları geliştirilebilmektedir.

Çağımızın gelişen teknolojileri sayesinde öğrenme süreci tam zamanlı bir süreç haline almış ve günün her saati aktif öğrenmenin yapılabilmesine olanak tanımıştır. Hazırlanacak çalışma materyalleri yardımıyla öğrencinin ders dışı zamanlarında öğrenmelerinin desteklenmesi mümkün olmuştur. Word uygulaması yardımıyla hazırlanabilecek materyaller ve bu materyaller aracılığıyla öğrenmelerin desteklenmesi mümkün hale gelmiştir.

Yine Word uygulaması yardımıyla öğrencilerin yazma performanslarının geliştirilmesi de mümkündür. Öğrenci hazırlayacağı ödevi uygulama yardımı ile hazırlarken yaptığı hatalara anında dönüt alabilmektedir. Uygulama yazım yanlışları ve yanlış kelime kullanımları konusunda kullanıcıya anında geribildirim sağlamaktadır. Buda Türkçenin öğretimi esnasında en sık karşılaşılan yanlışlardan olan harflerin yanlış kullanımı, kelimelerin yanlış yazımı, yanlış tümce kurulumu gibi hataların çözümünde öğrencilere destek sağlamak ve öğretmenin işini kolaylaştırmaktadır.

Google Docs uygulaması da Word benzeri özelliklere sahip ve öğrencinin ve öğretmenin çevrimiçi ortamda çalışmalarını hazırlamasına imkan tanıyan bir uygulamadır. Word'de yer alan özelliklerin birçoğu Docs için de geçerlidir. Çevrimiçi ortamda hazırlanan çalışmaların anında paylaşılabilir olması da Word'e ek bir özellik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grammarly: Yazılarınızın gramer hatalarını, anlatım bozukluklarını, hatalı kelime ve noktalama işareti kullanımlarını düzelter ve metninizi anlatım açısından daha güçlü hale getiren bir uygulamadır. Grammarly uygulamasını indirerek veya websitesi üzerinden kullanabilmek mümkündür. Öğrencinin Türkçe öğretimi sürecinde karşılaşılabileceği sorunları öğretmen kontrolü olmadan çözmesine imkan tanımaktadır.

Özellikle öğrencilerin yazma performanslarının iyileştirilmesi sürecinde aktif bir biçimde kullanılması mümkün olan uygulama öğrencinin yazım hataları, anlatım bozuklukları gibi en sık karşılaştıkları hataların daha hızlı biçimde çözümüne imkan tanımaktadır. Ayrıca uygulama yardımı ile öğretmenlerin de öğrenci hataları konusunda geribildirim vermeleri daha kolay bir hale gelmektedir.

Uygulama üzerinde yer alan raporlama özelliği aracılığıyla öğrenci gelişimlerinin de belli bir düzen içerisinde takibi mümkün olmaktadır. Öğrencinin süreç içerisindeki yazmaları belirli dosyalarda

kaydedilmekte ve hata oranları izlenebilmektedir. Bu tür bir çalışmanın yapılması öğrencinin öğrenme süreci konusunda hem öğrenciye hem de öğretmene oldukça önemli kolaylıklar sağlayabilmektedir.

2.4. Görsel İçerik Oluşturma Araçları

Adobe Spark: 2014 yılında geliştirilen uygulama oldukça basit bir görsel içerik hazırlama aracıdır. Uygulama Spark Post, Spark Page ve Spark Video olarak üç ayrı uygulamayı bir arada sunar ve bu farklı boyut seçenekleri sayesinde kısa sürede istediğiniz formatta içerikler oluşturmanıza yardımcı olur. Spark aracılığıyla hem öğrencilerin dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmak için etkileşimli ve görsel materyaller oluşturabilir hem de öğretmenlerin ders içeriğini zenginleştirmelerine ve öğrencileri etkileşime dahil etmelerine olanak tanır.

Kullanımı oldukça basit olan uygulama yardımı ile yabancılara Türkçe öğretimi amaçlı birçok etkinlik hazırlanabilmektedir. Bunlara örnekler olarak şunlar söylenebilir:

Görsel hikayeler oluşturmak bunlardan biri olabilir. Öğrencilerin Türkçe dilbilgisini, kelime dağarcığını ve anlatım becerilerini geliştirmeleri için hikayeler oluşturulabilir. Spark ile görsel ve etkileşimli hikayeler oluşturarak öğrencilerin dil becerilerini eğlenceli bir şekilde pekiştirmek mümkündür. Bu ve benzeri yapılacak çalışmalar öğrencinin derse olan tutumlarının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Spark ile çoktan seçmeli sorular içeren interaktif kısa sınavlar oluşturulabilir. Bu, öğrencilerin dilbilgisi ve kelime bilgisini ölçmek için etkili bir yol olabilir. Bunun yanı sıra uygulama yardımıyla öğrencilere boşluk doldurma çalışmaları yaptırmak da mümkündür. Bu çalışma ile ise öğrencinin kelime dağarcığını geliştirmek mümkün olacaktır. Yine Spark aracılığıyla hazırlanabilecek olan görsel sözlükler yardımıyla öğrencinin kelime bilgisi pekiştirilebilmektedir.

Piktochart: Farklı amaçlar için farklı görsel içerikler tasarlamaya yarayan bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Kullanımı oldukça basit olan uygulama yardımı ile öğrencilere farklı boyutlarda içerikler sunmak mümkün olabilmektedir. Uygulama içerisinde yer alan şablonlar aracılığıyla görsel içerikler tasarlamak mümkündür.

Piktochart yabancılara Türkçe öğretiminde etkileşimli içerikler hazırlamak için kullanılacak bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uygulama yardımıyla çeşitli etkinlikler hazırlanabilmektedir. Bunlara örnek olarak şunlar söylenebilir:

Uygulama yardımıyla kültürel ve coğrafi materyaller hazırlamak mümkündür. Bu tarz materyaller hem Türk kültürünün tanıtılması hem de Türkçe seviyelerinin geliştirilmesi açısından çeşitli katkılar sunabilmektedir. Hazırlanacak materyaller yardımıyla Türkiye'nin coğrafi yapısı ve özellikleri çeşitli boyutları ile öğrenciye kazandırılabilir.

Piktochart aracılığıyla basit karikatürler hazırlamak da mümkün olabilmektedir. Bu yönde yapılacak çalışmalarla öğrencinin dil bilimsel özellikleri kavraması sağlanabilmekte ve derse olan ilgi artırılabilir. Bu yönde yapılan çalışmalarla aynı zamanda öğrencinin günlük yaşamlarında karşılaşabilecekleri diyaloglara da hazırlanması mümkün olabilmektedir.

Öğrencilerin dil bilgisi ve kelime dağarcıklarını bir arada geliştirmeyi mümkün kılacak kelime kartları hazırlamak da uygulama yardımıyla mümkündür. Özellikle A1 ve A2 seviyesi Türkçe öğrenen

öğrencilerin kelime dağarcıkları ve dil bilgisi becerilerinin geliştirilmesi oldukça önemli kazanımlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Pictochart'a benzeyen ve birçok özelliği ortak olan bir diğer görsel içerik hazırlama uygulaması da Visme'dir. Visme yardımıyla da etkileşimli materyaller oluşturulabilmekte ve öğrenci gelişimleri desteklenebilmektedir. Özellikle öğrencilerin işbirliği ile yapacakları çalışmalarda Visme oldukça önemli katkılar sunabilmektedir. Öğrencilerini birbirleri ile ve öğretmenleri ile yaptıkları çalışmalarını çevrimiçi ortamda paylaşmaları ve etkileşim sağlamaları her iki uygulamanın da önemli çıktılarından.

Yukarıda belirtilen uygulamalara ek olarak belirtilebilecek birçok uygulamadan daha söz etmek mümkündür. Burada yer verilen ve açıklanan uygulamalar öğretmen ve öğrencilere yol göstermesi açısından önemli olarak görülen temel uygulamalardır.

3. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Öğrenme ve öğretme sürecinde yabancılara Türkçenin öğretimi çağdaş yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanımına dayalı, uygun materyallerle zenginleştirilmiş ve kültürel unsurlarla desteklenmiş çok uyaranlı öğretim ortamlarında gerçekleştirilmelidir (Göçer ve Moğul, 2011: 808). Türkçe derslerinde kullanılacak materyallerin genel amacı, dersi daha etkili ve verimli hale getirmektir (Türkben, 2020). Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan öğretim elemanlarının öğretim teknolojilerinden yararlanmaları büyük önem arz etmektedir (Karakoç Öztürk, 2016).

Veyis (2015: 66-67) yabancılara Türkçe öğretiminde çoklu ortam materyallerinin kullanılmasıyla;

- Öğrencinin derse yönelik ilgisini artırabileceğini,
- Öğrencilere etkili geribildirimler verebilmesini sağlayabileceğini,
- Öğrenciye rahat bir öğrenme ortamı sağlayabileceğini,
- Öğrenme ortamının farklı etkinliklerle zenginleşmesini sağlayabileceğini,
- Öğrenci etkinliklerinin ve performanslarının daha rahat izlenmesini sağlayabileceğini,
- Tüm öğrencilerin aynı bilgiden daha etkili bir şekilde faydalanabileceğini,
- Öğretmen ve öğrenci açısından verimli bir çalışma ortamı sağlayabileceğini,
- İlgi çekici etkinliklerle öğrencilerin motivasyonunu arttırabileceğini,
- Birden fazla duyu organının aynı hedef için etkili şekilde kullanılmasını ve öğrenmenin kalıcılığını arttırabileceğini ifade etmektedir.

Öğrenci açısından katkıları düşünüldüğünde dijital içeriklerin hazırlanması ve derslerde kullanılması günümüz teknolojik yapısı düşünüldüğünde oldukça değerlidir. Hem öğrenci hem de öğretmen açısından birçok katkısı olan dijital içeriklerin yabancılara Türkçe öğretimi süreci içinde oldukça önemli olduğunu söylemek mümkündür.

Özellikle Türkçeyi öğrenmekte güçlük çeken ve Türkçe öğrenme motivasyonları düşük olan öğrencilerin öğrenme süreçlerinin geliştirilmesi sürecinde dijital içeriklerin hazırlanması oldukça önemlidir. Dersin zenginleştirilerek anlatılması bu durumda olan öğrencilerin öğrenmelerinin desteklenmesine katkı sağlayacaktır.

Materyal hazırlama sürecinde kullanılacak uygulamaların seçiminde amaçlanan hedeflerin göz önünde bulundurulması oldukça önemlidir. Bu nedenle kullanılacak uygulamaların tanınması öğretmenler için içerik hazırlama sürecinde oldukça önemlidir. Bu çalışma ile öğretmenlerin temel amaçlar için kullanılacak uygulamalar hakkında gerekli bilgilere ulaşması ve yapılabilecek etkinlikler hakkında fikir edinmeleri amacı gözetilmiştir.

Kaynaklar

- Arslan, K. (2020). Eğitimde yapay zeka ve uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Bıçer, N. (2012). Hunlardan günümüze yabancılara Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(4), 107-133. <https://doi.org/10.7884/teke.100>
- Dogan, Y. (2020). Üniversite öğrencilerinin uzaktan çevrim-içi yabancı dil öğrenmeye yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(1), 483-504. <https://doi.org/10.37217/tebd.655955>
- Eşgi, N. vd. (2019). *Bilişim teknolojileri, Öğretim materyal geliştirme için web 2.0 araçları 1*. Nobel Yayın Dağıtım.
- Göçer, A. & Moğul, S. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 6(3), 797- 810. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2470>
- Karakoç Öztürk, B. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde materyal tasarımı- süreç ve etkinlikler*. Yıldırım, F. & Tüfekçioğlu, B. (Ed.), *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kuramlar-yöntemler-beceriler-uygulamalar* (ss.325-352). Pegem Akademi.
- Park, F., & Ocağ, G. (2022). Ortaokul öğretmenleri dijital içerik hazırlama özyeterlilik ölçeği geliştirme çalışması. *Turkish Journal of Primary Education*, 7(1), 1-24. <https://doi.org/10.52797/tujped.1068712>
- Seferoğlu, S., & Yağcı, E. (2001). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Pegem A Yayıncılık.
- Temizyürek, F. & Öncül, E. (2022). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde iş birliği iş birliği tekniği ve Canva uygulamasından yararlanma. *International Journal of Language Academy*, 10 (3), 150-160.
- Türkben, T. (2020). *Türkçe öğretiminde kazanım odaklı materyal tasarımının önemi ve örnek materyaller*. O. Zahal, Ş. Koca & K. Baş (Ed.), *Eğitim bilimlerinde teori ve araştırmalar II (Cilt 1)* içinde (ss. 285-302). Gece Kitaplığı.
- Uşun, S. (2000). *Özel öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Pegem A Yayınları.
- Veyis, F. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde etkileşimli çoklu ortam materyal kullanımı. *Dil Dergisi*, 166(2), 59-67.
- Yalın, H. İ. (2007). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Nobel Yayın Dağıtım.

Minyatür Detayında Kaybolan Bir Sanatçı: Nurten Ünver

Şaziye ÖLÇER

olcersaziye98@gmail.com

Dr. Burcu ERYILMAZ

Kırıkkale Üniversitesi

brcrylmz@hotmail.com

Özet: Orta Doğu, Orta Asya, Çin, Hindistan, İran ve Türkiye gibi birçok farklı kültürde yaygın olarak görülen minyatür sanatı, çok ince ve ayrıntılı bir şekilde yapılan, el yazması kitaplarda metin yazarlarının, yazdıklarını resimlerle anlatan bir kitap sanatıdır. Bu sanat geçmişte kitapların, el yazmalarının anlatım dili olarak kullanılmıştır. Türkiye'de çok yaygın olan minyatür sanatı, kültürel miras olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda Unesco tarafından "Çok Uluslu Sanat" olarak miras listesine kabul edilmiştir.

Çağımız minyatür sanatçıları, geleneksel teknikleri yeni tekniklerle harmanlayarak günümüze özgü, kültürel değerlerimizi anlatan eserler üretmektedir. Bu şekilde çalışılan eserler, geleneksel minyatür sanatının güzelliğini kullanarak değerlerimizi gelecek nesillere aktarmaktadır. Günümüzde özellikle ülkemizde geleneksel sanatlardan minyatür sanatına gönül veren birçok sanatçı bulunmaktadır. Ankara'da bu sanata emek veren ve birçok öğrenci yetiştiren Nurten Ünver Hoca ile minyatür sanatı üzerine yapılan tespitler, minyatür sanatına katkı sağlamak adına önem arz etmektedir. Geleneksel sanatlarla otuz yılı aşkın bir zaman geçiren ve bu konuda çok değerli çalışmalar yapan hocamızın gözünden, çağımız minyatürü adına oluşturulan teknikler ve bunların sanat eğitimine katkısı üzerine yapılan görüşme önemli bir değerlendirme olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda; geleneksel sanatlarda günümüze ait üslup oluşması anlayışının minyatür için hangi safhada olduğu, günümüz minyatürlerinin bu anlamda bulunduğu konunun düzeyi ve eğitimi ile ilgili gereken önemin verilebilmesi ile ilgili gösterilmesi gereken ihtimam üzerine yapılan röportaj Nurten Ünver Hoca'nın tespitleri üzerinden değerlendirmeye alınmıştır. Röportajın amacı, sanatçının çalışmalarını ve fikirlerini tanıtmak ve sanatçının sanatını nasıl uyguladığını anlamaya çalışmaktır. Röportajın kapsamı, sanatçının hayatı, sanat kariyeri, çalışmaları, fikirleri, ilham kaynakları ve minyatür sanatının geleceği ile ilgili değerlendirmelerdir. Ayrıca geleneksel sanatların akademik disiplinlerde yer alması ve bu anlamda yapılan çalışmaların minyatür sanatına katkısı üzerine çalışmaların yapılması ile ilgili tespit ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Minyatür, Kitap sanatları, Geleneksel sanatlar, Türk resmi

An Artist Lost in Miniature Detail: Nurten Ünver

Abstract: The art of miniature, which is widespread in many different cultures such as the Middle East, Central Asia, China, India, Iran and Turkey, is a book art that is made in a very fine and detailed way, describing what the text writers write in manuscript books with pictures. This art was used in the past as the narrative language of books and manuscripts. Miniature art, which is very common in Turkey, is recognised as cultural heritage. At the same time, it has been accepted by Unesco as "Multinational Art" in the heritage list.

Contemporary miniature artists blend traditional techniques with new techniques and produce works that are unique to the present day and tell our cultural values. The works worked in this way transfer our values to future generations by using the beauty of traditional miniature art. Today, especially in our country, there are many artists who devote their hearts to miniature art, one of the traditional arts. The determinations made on the art of miniature with Nurten Ünver, who laboured in this art in Ankara and trained many students, are important in order to contribute to the art of miniature. The interview on the techniques created on behalf of contemporary miniature and their contribution to art education through the eyes of our teacher, who spent more than thirty years with traditional arts and made very valuable studies on this subject, is considered as an important evaluation. In this context, the interview on the stage at which the understanding of the formation of today's style in traditional arts is at for miniature, the level of the position of today's miniatures in this sense and the care that should be taken to give the necessary importance to education has been evaluated through the determinations of Nurten Ünver. The aim of the interview is to introduce the works and ideas of the artist and to try to understand how the artist applies his art. The scope of the interview includes the artist's life, art career, works, ideas, sources of inspiration and evaluations about the future of miniature art. In addition, determinations and suggestions about the inclusion of traditional arts in academic disciplines and studies on the contribution of studies carried out in this sense to the art of miniature are included.

Key Words: Miniature, Book arts, Traditional arts, Turkish painting

1. Giriş

Minyatür sanatının önemi, tarihsel ve kültürel açıdan büyüktür. Minyatür sanat eserleri, geçmişe ait bilgilere ulaşmamızı ve farklı kültürlerin sanat anlayışlarını tanımamızı ve aynı zamanda günümüz sanatına da önemli katkılar sunmamızı sağlamaktadır. Minyatür sanatından etkilenen birçok sanatçı, aynı teknikleri farklı sanat dallarında da kullanmışlardır. Oldukça ilgi çeken bu sanat dalını öğrenmek isteyen birçok insan, kurslara ve atölyelere katılmaktadır. Toplumda popülerliğini koruyan minyatür sanatı, daha çok hediyelik eşya olarak veya sanat koleksiyonları için yapılmaktadır

Minyatür sanatı ayrıntılı ve hassas işçilik ile diğer sanatlara oranla bazı estetik inceliklere sahiptir. Sanatçılar, küçük eserleri ile nihai figürlerin, manzaraların ve süslemelerin her bir detayının netliğini işlerler. Bu ince işçilik, minyatürlerin etkileyici ve büyüleyici bir estetiğe sahip olmasını sağlar. Bu özellikler, minyatür sanatını farklı bir perspektiften ele alarak incelememize olanak sunmaktadır.

Minyatür sanatında kullanılan boyalar genellikle su bazlı olup çoğunlukla altın, gümüş gibi değerli madenlerin ezilerek elde edilmesiyle kullanılmıştır.

Minyatür sanatçıları, ayrıca geleneksel teknikleri dijital platformlarda ki imkanlar ile birleştirerek yeni eserler üretmektedir. Bu eserler, geleneksel minyatür sanatının güzelliğini modern bir yorumla sunmaktadır. Birçok farklı alanla etkileşime giren bu sanat özellikle moda, dekorasyon gibi tasarım alanlarında da kullanılmaktadır. Sanatçılar minyatür tekniklerini kullanarak kıyafetler, ev eşyaları ve aksesuarlar tasarlayabilmektedir.

2. Araştırmanın Yöntem ve Kapsamı

Araştırmamız; Nurten Ünver Hoca'ya minyatür sanatı ile ilgili belirlenen sorular sorularak verilen cevaplar üzerinden tespitler barındırmaktadır. Çağımıza dair oluşturulan teknikler ve yorumlamalar, geleneksel sanatlardan minyatür sanatı adına elde edilen kazanımlar ve uygulanan eğitim metodları çalışmanın temel kaynağını oluşturmaktadır. Önceden hazırlanan sorular çerçevesinde Nurten Ünver Hoca ile görüşme sağlanarak araştırma konusunda bilgi sağlanmıştır. Ayrıca Nurten Ünver Hoca'nın minyatür alanında bazı çalışmalarını araştırmamızda örnek niteliğinde eserler ve katıldığı projeler, karma sergiler ve kişisel sergiler ekte bulunmaktadır.

Minyatür sanatı ile ilgili yapılan röportajın amacı; minyatür sanatının tarihçesi, teknikleri ve önemi hakkında bilgi edinmektir. Röportajın kapsamı, minyatür sanatının geçmişten günümüze gelişimini, farklı kültürlerdeki örneklerini ve günümüz sanatına etkisini içermektedir. Röportajda, minyatür sanatçıları ile minyatür sanatının tarihi, teknikleri, önemi, eğitim ve uygulama metaryalleri hakkında bilgi verilmektedir.

Bu anlamda; geleneksel sanatlara katkısı önemli derecede kabul gören, onlarca sanatçı yetiştiren hocamızın minyatür sanatı adına birikimi, emeği, sanatçı kimliği ve eğitimci özelliği araştırmamıza konu edilmiştir.

Bu çalışma 8 Haziran 2023 tarihinde kendisi ile yapılan görüşme neticesinde, konuyla ilgili sorular sorular çerçevesinde belirttiği görüşlerden oluşmaktadır.

Roportaj tekniği kullanılarak oluşturulan çalışmamıza verilen yanıtlar düzenlenmiş olup, Nurten Ünver Hoca tarafından teyid edilmiştir.

3. Nurten Ünver Hoca İle Yapılan Görüşme

Soru 1- Bize kendinizden biraz bahsedebilir misiniz? Nurten Ünver kimdir?

Cevap 1- 1954 yılında İstanbul Üsküdar'da doğdum. Resim sanatına olan merakım beni 14 yaşında yağlı boya çalışmaları yapmaya itti. Çeşitli disiplinlerde çalışmalar yaptım. Evlendikten sonra Ankara'ya yerleştim. 1990 yılında Bedia Altunbaş'tan bir yıl tezhip dersi aldım. Daha sonra 1991 yılında Ömer Faruk Atabek'ten tezhip ve minyatür dersleri almaya başladım. 1993 yılında Kültür Bakanlığı kurslarından usta öğreticilik belgemi aldıktan sonra; Orhan Gürel, İsmet Yılmaz, Ayten Taşpınar gibi hocalardan suluboya dersleri, Esin Alptuna Hoca'dan porselen dekorlama dersleri alarak farklı disiplinlerde de kendimi geliştirmeye devam ettim. Yıllarca Kültür Bakanlığı Eğitim dairesine bağlı kurslarda minyatür dersleri verdim. Bir dönem TRT için çekilen Sanat Sokağı programında sanat danışmanlığı yaptım. Yurtiçinde çeşitli karma sergi ve projelere katıldım.

12 yaş ile 17 yaş arası resimlerimi eğitim almadan yaptım. Yine bu yaşlarda giyim zevkimin ve takı zevkimin farkında oldum. Kendi modellerimi dikmeye, takı yapıp takmaya başladım. Bir yandan da minyatür sanatından haberdardım. Genç yaşlarımda Süheyl Ünver Hoca'nın Cerrahpaşa'da kurs verdiğini biliyordum. Evimizde onun kitapları vardı. Hatta bakarak yapmaya çalıştıklarım olmuştur.

Soru 2- Geleneksel sanatlara yöneliminizin sebebi nedir? Neden minyatür sanatı?

Cevap 2- Minyatürün kuralları, kullanılan figürleri, kompozisyondaki detayları ve inceliği benim karakterimi yansıttığı için kendimle özdeşleştirdim. Çok öğrenme isteği olan, yani çok şeye merak duyan bir insandım ve hala da bu merakım devam ediyor. Tarihin kendi içindeki gelişimini öğrendikçe de bir yerden manevi yönünüz güçleniyor. Minyatürün gelişimini öğrendikçe, orada bilgileriniz arttıkça kendinizi güçlü hissediyorsunuz. Örneğin; minyatürde dönemin bilimsel konulardaki eserleri görsel olarak anlatılmış ve resimlenmiş. Bunları öğrenmek beni oldukça etkiliyor. Minyatürde okumak diye bir tabir vardır. Minyatür sanatını anlamanız için eserlerde anlatılan konular ile ilgili bilgi sahibi olmanız gerekiyor. Bu da o öneme ait tarihi olaylara, siyasi olaylara, coğrafi yapıya dair bilgilere ulaşmanız demektir. Orada görselin ne anlattığını anlamamız, sanatçının hangi değerleri, hangi sembolleri, dönemin olaylarını nasıl bir stilizasyon yaparak betimlediğini kavramak gerekiyor.

Eskiye merak etme gibi karakterimde çok büyük bir öğrenme isteği ile sanatın tüm özelliklerini, felsefesini ve duygusunu özümseyerek, sanatsal, detaylı, özenli çalışmalar yapmayı amaçlıyorum. Detay içinde detayı olan ve kuralları ile öğrenilmesi gereken bir sanat olduğunu bildiğim için ve küçük, ince, özellikle detaylı şeyleri çok seviyorum. Yaptığım işlerde sıradanlık olmayacak. Hep özgün olma gibi bir isteğim var. Süslemeyi seviyorum. Resim sanatına olan ilgim ve bilgim beni minyatür konusunda besledi diyebilirim.

İslamiyet'in etkisiyle minyatürde amaç kişiyi yapmak değil olayı tasvir etmektir. Bu yüzden figürlerde resim boyutlandırılmaz gölge ve ışık verilmez. Tamamen konu anlatılmak istenir. Resmin görüntüsünde gerçekçilikten uzak durulur. Burada figürler biraz daha düz iki boyutlu olarak çalışılır. Figürlerin gölgelendirilip daha cismani bir hale getirilmemesine özen gösterilir. En iyisini yapmanın

yaratıcıya mahsus olduğu düşünülüyor olduğundan gerçekçi görüntülerden özellikle kaçınılır. Minyatürde tasarım yaparken ön arka ilişkisi, renklerin net ya da flu oluşu, konunun ve kişinin önemine göre değerlendirilmesi kurallar gereğidir. Klasik resimden farklı olan minyatüre has bu tavır beni oldukça etkilemiştir.

Soru 3- Çalışmalarınızda özellikle tercih ettiğiniz bir konu var mıdır? Nedeni nedir?

Cevap 3- Çalışmalarımda en fazla figür yapmayı seviyorum. Çocukluğumdan beri bebek, kukla, heykel yaptım ve resimlerimde hep kadın figürleri çalıştım. Figür yapmak, kadın, erkek tiplmeleri çizmek, dönemin önemli figürlerini yapmak benim ilgi alanım. Kadın ve çocuk resimleri yapmayı seviyorum. Bu iki varlığı çok önemsiyorum. Çünkü kadın sadece güzel değil aynı zamanda yaratılanın en değerlisi. Kadın ayrıca becerileri, sağduyusu, öngörüsü ile çok donanımlı olarak yaratılmıştır.

Minyatürde figür konusuna geçtiğimde her zaman Nakkaş Osman'ın, Levni'nin, Konstantin Kapıdağlı'nın, Enderun'lu Fazıl'ın figürlerini öğrenciye röprodüksiyon olarak yaptırırım. Bir de Avrupa'lı ressamaların yaptığı siyah beyaz gravürleri kalıp gibi kullanıp, onları minyatür çizgisine dönüştürüp, giysilerdeki renk kompozisyonunu, kontrastını öğreterek uygulatırım. Bu teknik çok yararlı oluyor. Daha sonra da konusuna göre herkes kendi figürünü üretmektedir.

Minyatürlerimde doğaya hayranlığımdan dolayı, her bir elemanı inceleyerek sıklıkla doğa konulu çalışmalar da üretmekteyim.

Soru 4- Tarihte örnek aldığınız minyatür sanatçıları var mı? Kimlerdir ve nedenleri nelerdir?

Cevap 4- Nakkaş Osman, Levni, Matrakçı Nasuh örnek aldığım sanatçılar diyebilirim. Bu sanatçıların minyatürlerini çok inceledim ve yaptıklarını hayranlıkla izledim ve adeta onlar benim hocalarım oldular. Zira hepsi kendi kulvarında değişik şeyler yapmış olsa da ortak noktalarını buldum. Günümüzde de öğrencilerime röprodüksiyon çalışma konusunda Levni'den örnekler vermemin sebebi; farklı üsluplarla birlikte minyatürlerde ara renkler kullanarak, renk yelpazesini arttıran ve her yönüyle de minyatüre o dönemde önemli katkı sağlayan bir sanatçı olması etkindir. Levni çok önemli çünkü hem daha çağdaş hem yenilikçi hem figürücü hem olay anlatan hem noktalama ve tarama tekniğini uygulayan yani bence çok cesur bir sanatçıdır. Kendi döneminde minyatür çalışırken minyatürü daha resimsel yapıyor ve o yüzyıl içinde bir tarz oluşturuyor. O bu anlamda iyi bir nakkaştır. Sanatçı tarafından yapılan bu denemeler döneminde kabul görmüştür. Levni günümüzde de en çok bilinen resamlardan biridir.

Örneğin Matrakçı Nasuh' Kanuni Sultan Süleyman'ın doğu seferlerine katılarak savaş muhabiri gibi bütün konakladıkları yerlerin topografik yapısını, mimarisini, canlılarını, derelerini, nehirlerini kendi renk ve biçim anlayışına göre olağanüstü bir betimleme ile anlatmıştır. Bunları yaparken zaman zaman yüksek tepelere ya da cami minarelerine çıkarak, gerek kuş bakışı gerek her cepheden izlenimleyerek gerçekleştirmiştir. O gün resmettiği şehirlere baktığımızda da bugün aynı yerlerin olduklarını görmekteyiz. Bu çalışmalar günümüze kadar ulaşabilmiş, müthiş bir belge niteliğindedir.

Soru 6- Minyatür sanatının diğer geleneksel sanatlara göre farklılığı nedir?

Cevap 6- Minyatür diğer geleneksel sanatların hepsini kendi bünyesinde barındıran bir sanattır. Minyatür sanatı, Osmanlı döneminin resim sanatı olmasından dolayı tezhipten, çiniden, hattan, ebrudan ve katı'dan faydalanmak zorundadır. Sanatçı bütün bu disiplinleri bilmek mecburiyetindedir.

Minyatürde ki hikayeler belge niteliğindedir. Minyatürlerde saray törenlerini, özellikle padişahın yaşantısını anlatan anlatımlar vardır. Ayrıca edebi konuların yanı sıra astronomi ile ilgili minyatürler de vardır. Özellikle bu tür araştırma ve bilim kitaplarında görsellerden yararlanmak için minyatür çalışmaları yapılmıştır. Bahsettiğim gibi minyatür, bir kitap sanatı olduğu için özellikle birçok bilimsel kitapta, edebi kitapta hatta bitki ve hayvanları anlatan kitaplarda minyatürlerle oldukça karşılaşılmaktadır.

Soru 7- Son zamanlarda minyatürün resme doğru yönelmesine resimle harmanlanmasına ve daha çok resme benzetilmesi ile ilgili görüşünüz nedir?

Cevap 7- Minyatür bir kitap sanatıdır. Tuval üzerine yapıldığı zaman bu minyatür olmaz. Minyatür sanatından esinlenme olur. Tuval üzerine yaparsanız tuvalin gerektirdiği teknikleri uygularsınız. Çini malzemesinin üzerine yaparsanız, çini sanatına has bir üslupla çalışmalısınız. Günümüzde farklı malzeme üzerine ve uygulama alanlarına yapıyor olsak da bana göre minyatür hala bir kitap sanatıdır ve kağıda yapılmalıdır. Minyatür sanatına genel bakışım budur.

Kendi döneminde hiçbir şey olduğu yerde kalmıyor her yüzyıl kendi içerisinde bir tarz oluşturuyor. Fakat ondan sonraki zaman içerisinde hep bunun üzerine bir şeyler katılarak ilerleniyor. Günümüzde biz yüzyılların karmasını yapıyoruz. Yani geçmişteki bütün birikimleri bu yüzyılda bir araya getirerek, harmanlayarak kendine göre oluşumlar peşinde koşuyoruz. Bunlardan bazıları oluyor ama bazıları da olmuyor, olmadığına da bilen kişiler karar veriyor. Ben yaptım oldu diye bir şey yok. Ama hangi materyalleri koyacağınız konusunda özgürsünüz. Çünkü siz bireysel yapıyorsunuz bu çalışmayı. Sanatçının zevk anlayışı ve konu ile ilgili birikimi tasarıma yansıyor tabii ki.

Fakat bu çalışmaların üzerine, teknik çalışma anlamında geleneksel gitmekten yanayım. Minyatürün inceliğinden ayrılmadan bir şeyler katabilmeliyiz. Ama şimdi siz bir sayfada bir olayı anlatırken onun bir kuralı varken, o tasarım kuralına uymak zorundasınız. Resim gibi yapamazsınız. Orada gene minyatür bilgileri devreye girecek, konuyu ve tasarımı yaparsanız kesinlikle o konuda bilgi edineceksiniz, o konuyla ilgili her şeyi okuyacaksınız. Ondan sonra diyeceksiniz ki; konu bu, onun bir ana fikrini oluşturacaksınız. Ondan sonra da çalışmada hangi materyalleri koyabilirim diyerek bunları belirleyeceksiniz

Soru 8- Geçmişte ki minyatür anlayışı ile günümüz minyatürü arasındaki farklılıklar nelerdir?

Cevap 8- Elbette geçmişle günümüzü kıyasladığımızda minyatür sanatı için şunu söyleyebiliriz. İlk dönemlerde el yazması kitapların metinsel anlatımlarını minyatür resimleri ile anlatan bir kitap sanatı ve de padişaha sunulan bu kitaplar hazine destekli çok paralar harcanarak yapılan, hem belge niteliğinde olması anlamında çok değerli iken, günümüzde minyatür bireysel bir sanat olarak üretilmektedir. Eskiden sarayda bu kitapları üretmek için adeta bir mektep gibi kurulmuş olan Ehl-i Hiref Teşkilatı içerisinde yapılan işler ekip halinde yürütülmekteydi. İçerisinde birçok sanatçı bulunmakta olan teşkilatta; ustalar, kalfalar, çıraklar ve bu sanatçıların başında da başnakkaşlar bulunmaktalar. Bu kolektif çalışmada kağıdı yapanlar, ebrucular, altın ezenler, altın sürenler, cetvel çekenler, murakka yapanlar, hattatlar, aher yapanlar, müzehhipler, nakkaşlar yer alırdı. Teşkilatta herkes ehil olduğu dalda kolektif olarak eseri tamamlardı. Hiçbir zaman bir usta bile olsa baş ustanın haricinde istediğini yapamazdı. Her şeyin en son haline o baş usta karar verirdi. Bu baş ustalar; Nakkaş Osman, Levni, Matrakçı Nasuh, Nakkaş Hasan gibi ustalardı. Bu ustalar; padişahın iktidar dönemlerinde

geçen olayları, sosyal yaşantıları, saray yaşantılarını, savaşları, tahta çıkışlarını, şenliklerini, av sahnelerini, edebi ve ilmi çalışmaları en görkemli bir anlatım diliyle yazıya ve minyatüre aktarırlardı.

Minyatüre eski dönemin fotoğraf makinesi diyebiliriz. Çünkü o dönemdeki asıl işlevi belgelemek. Günümüzde insanların yaşadığı olaylar, teknolojik gelişmeler sayesinde her türlü kaydetme olanağı ile arşivlenebilmektedir. Bu açıdan minyatürün böyle bir gereksinimi kalmamıştır. Durum böyle olunca günümüzde minyatür tamamen levha sanatı olarak kullanılmaktadır. Minyatür bugün özgürce ve bireysel olarak yapılıyor. Minyatür günümüzde belli bir konusu olan çalışmalarla projelendirilip kitaplaşmaktadır. Bu şekilde de gelecek yüzyıllara belge bırakmak gibi bir özelliği oluşturabileceğini düşünmekteyim.

Soru 9- Sizce minyatür sanatına günümüzde ilgi nasıl? Günümüz minyatürü kendi yüzyılına ait bir farklılık oluşturmuş mudur? Günümüz sanatçılarının yaklaşımlarını anlatır mısınız?

Cevap 9- 1936 yılında Atatürk tarafından Sanayi-i Nefise Mektebine “Şark Sanatları” öğretmek üzere Ordinarus Tıp Profesörü Süheyl Ünver’i atıyor. Süheyl Ünver, tezhip, minyatür, çini, geleneksel bu tür çalışmaları inceleyen, araştıran, çizim ve renklendirmesini yapan, yeniden gün yüzüne çıkartan olağanüstü bir kişilik. Bunların hepsini binlerce defterinde belgelemiştir. Tabii bunların dışında Muhsin Demironat ve Rikkat Kunt var. Süheyl Ünver hem minyatür hem çini yani bütün dokümanları çıkartmaya yoğunlaşıyor. Daha sonra profesör Süheyl Ünver Cerrahpaşa'da ki kürsüsünde çalışmalarına devam ediyor. Burada geleneksel sanatlardan tezhip alanında kurslar vermeye başlıyor. Bu süreçten sonra orada Cahide Keskiner, Ülker Erke, Sevim Kayaoğlu, Azade Akar ve ismini hatırlayamadım birçok hoca onun döneminde bu alanlarda yetişiyor. Onlar bayrağı devralarak silsile halinde sonraki öğrencilere devrediyor. Bu sanatlara verilen olağanüstü emeklerle bugünlere gelindi.

21. yüzyılda nasıl bir akım ya da ekol oluşturulmuş, nasıl bir tarzla gidilmiş diye bakıldığında bence günümüz minyatürü olarak iyi bir yerdeyiz. Minyatür Sanatı günümüzde altın çağını yaşıyor diyebiliriz. Zaman zaman absürt ve kalitesiz çalışmalar olsa da her şeyin minyatüre konu edilebilmesi sanat adına büyük aşama katettirmiştir. Fakat bu anlamda biraz daha iddialı şeyler yapılmalıdır.

Bu yüzyıl da içinde geçen olayları ve mimari yapıları konu alması bakımından kendine özgü bir minyatür anlayışı gelişmiştir. Bütün bunların yanında yine de klasik çalışmaların, eski dönemlerin devamı gibi günümüze geldiğinde ben şunu diyorum, evet zamanın sanatçısı her şeyi yapmış. Şu anda günümüzde minyatür alanında bir üsluptan söz edebiliriz şöyle ki; en azından denemeler var bu denemeler zaman içerisinde takdir gördüğü ve kabul gördüğü zaman ileriki çağlara bir üslup olarak taşınabilecektir. Bu süreçte biz buna karar veremeyiz. Çünkü üsluplar zaman içerisindeki taleplere ve oluşan ilgiye göre kabul edilir. Fakat yapılan çalışmalar zaman içerisinde günümüz minyatürü adına farklı bir sanat anlayışı oluşturmuştur. Sanatçılar bu anlamda denemeler yapar, farklı farklı çalışmalar yapar, tenkitler alırlar. Fakat zaman içerisinde bu sanatçılar takdir edildikleri zaman süreç içerisinde o döneme ait bir tarz oluşturmuş olurlar. Bunun için de uzun bir zaman gerekmektedir. 21. yüzyılda çağdaş bakış açısıyla bir üslubun doğuşu ancak çağın her şeyinden yararlanarak olacaktır. Yani kendi çağına dair bir üslup günümüz teknolojisinden günümüz malzemesinden, günümüz olanaklarından oluşacaktır demektir. Aynı zamanda biz günümüzde padişah figürü çalışmıyor muyuz? Kadın figürü çalışmıyor muyuz? Elbette günümüzde tarihi figürlerden, tarihi minyatürlerden kaynaklanarak çalışmalar yapıyoruz. Ama bunları tekrar olsun diye yapmıyoruz. Bu tarihi figürleri, tarihi kıyafetleri

günümüze uyarlayarak çalışabiliyoruz. Sonuçta tarihin etkisini barındırarak bu sanatı çalışmak gerekiyor. Çünkü minyatür tamamen geçmişten kopuk çalışılmayan, aksine geçmişle iç içe bir sanattır.

Soru 10- Farklı minyatür kültürünün Türk minyatürüne etkisi nedir? Örnek verebilir misiniz?

Cevap 10- Farklı kültürlerde yapılan minyatürlerin Türk minyatürüne çok büyük etkileri olmuştur. Ancak ne kadar etkilenmesi gerektiğinin ayarı yapılmalıdır. Örneğin; İran minyatürlerinden çok fazla etkileniliyor. Ama eski dönem yeni dönem akımlarını karıştırarak hatta gerek figür, gerek renk, gerekse işlenen konularda çok benzerlerini yapmak bence doğru değil. Zira İran minyatürlerinin hiçbir şeyi bize uymaz. Farklı kültürlerden etkilenmek doğaldır fakat bunun dozu iyi ayarlanmalıdır. Tamamen aynı tarz çalışmayı uygun bulmuyorum. Türk minyatürünün kendine has üslubunu korumak ve bu tarzda çalışmalar yapmak kendi sanatımızı korumak adına daha uygun olur.

Soru 11- Geleneksel sanatlarda teknolojik yaklaşımlara nasıl bakıyorsunuz?

Cevap 11- Teknolojik yaklaşımlara olumlu bakıyorum çünkü günümüzde bilgisayar teknolojisi kullanarak yeni denemeler yapılıyor. Ancak tamamen internet ortamında minyatür yapılmasına karşıyım. Zira minyatür, bütün detayları ve inceliğiyle elde üretilen meşakkatli bir sanattır. Birebir öğrenci ve ustanın fiziksel olarak bulunduğu bir ortamda yapılmalıdır. Bu bir atölye çalışmasıdır ve gözlemler atölye ortamında olmalıdır.

Teknoloji günümüzde önemli bir etken, yapılan işte, grafik sanatlarında, afişlere de ihtiyaç duyulmakta. Günümüzün de öyle bir hızı var ki artık her şeyi kendimiz yapmıyoruz. Hazır malzemelerden oldukça istifade edebiliyoruz.

Teknolojinin her alanda olduğu gibi bizim sanatlarımıza da katkısı göz ardı edilemez. Hazır boya kullanımında oldukça alternatif ile boya seçenekleri ve tonları arttırılmıştır. Kağıt malzeme açısından da yararlanıyoruz. Hazır kağıtlar, asitli ya da asitsiz, paspartu ya da doğal kağıt olarak bol seçenekli bir imkan sunmakta. Hatta fırçalarımızı dahi elde yapmıyoruz. Teknolojinin bu anlamda sanata katkısı oldukça fazladır.

Minyatür sanatçıları, geleneksel minyatür tekniklerini kullanarak birtakım çalışmalar yapsalar da asıl olan orjinaline sadık kalınarak yapılan çalışmalar olacaktır. Bu tarz tasarımlar, geleneksel minyatür sanatının güzelliğini gözler önüne serecektir.

Soru 12- Geleneksel sanatların sanat okullarında ve üniversitelerde akademik disiplinlerde öğretilmesi ile ilgili düşünceleriniz ve önerileriniz nelerdir?

Cevap 12- Üniversitelerde akademik olarak öğretiliyor olması çok önemli. Bu anlamda, ancak donanımlı ve yetenekli hocaların sanata katkısı olur diye düşünüyorum. Derslerin bir kurs niteliğinde olmaması gerekir. Derslerin amacı; sanatı anlatmak, yaşatmak, doğru üretimler yapmak olmalı; Sadece hobi gibi bir şey üretmek amaçlı olmadığını bilmelerini sağlamaktır.

Maalesef kurslarda sanatın ne olduğunu bilmeden gelip açıkçası minyatüre bir hobi gözüyle bakıp sadece bir defa renkli çalışma yapmak amacıyla gelen bir kesimin olması ve bunlara yönelik çalışılması böyle bir eksikliğe neden olmaktadır. Akademik ders vermek ayrı bir şey. Aslında kurslarımda ben hep akademik düzeyde bir yolu tercih etmeye çalıştım, fakat zaman yetmedi. Bir yıl boyunca hiç renkli çalışma yapmadan sadece çizim yapılmasını düşünmüştüm. Fakat ne bakanlık şartları buna uygundu ne de buraya gelip uzun bir süreçte minyatüre zaman ayırabilecek insanlar vardı. Aslında günümüzde bu

sanatı gereğince anlatmak lazım ve özellikle akademik anlamda bu sanatı öğrenecek insanlara sadece bir şeyler yaptırmak amaçlı olmamalı. Önce temelindeki eğitimi vermeliyiz. Bu sanatı yapmak isteyenler eğitim aldıktan sonra kendi özgün tasarımını yapabilecek düzeye gelmelidir.

Kuralları bilerek yola çıkmak önemlidir. Ben üniversitelerin geleneksel bölümlerinin eğitim programlarını açıkçası çok bilmiyorum. Ama şunu söyleyebilirim, sanatlarımızın gelişmesi için her sanat branşının bir kürsüsü olmalı diye düşünmekteyim. Ancak öyle olursa yeteri kadar sanat aktarımı gelecek kuşaklara doğru bir şekilde yapılabilir. Unutmayalım ki bu işi sadece doğru bilenler aktarabilir. Ben bu düşünceden yanayım. Diğer disiplinlerle bir arada minyatürü tanımlamak öğretmek önemlidir ve bu çabaların minyatür sanatına katkısı önemlidir. Geleneksel sanatlar söz konusu olduğunda ayaklarının üstüne sağlam basmak ilkemiz olmalıdır.

Bu kadar detayı olan bir sanat sadece geleneksel sanatlar adı altında bir parça olmamalı. Tekrar söylemek istiyorum her branşın bir kürsüsü olmalı diye düşünmekteyim. Ancak öyle olursa yeteri kadar eğitim verilir ve o eğitimden çıkan kişi yeterince bilgi sahibi olarak yetişmiş olur. Üniversitelerimizde yeterli donanımda olan hem gelenekseli uygulatırken hem de yeniliklere açık, bu yolda da öğrencilerini teşvik eden hocalar vardır. Ama alaylı yetişen hocalar da akademilerde yer almalıdır. Hocaların teori dışında uygulamayı da iyi bilmeleri gerekmektedir.

Soru 13- Son olarak değinmek istediğiniz bir konu var mı?

Cevap 13- Minyatür uzun soluklu bir sanat. Bu sabrı göstermek, çiçeği, böceği, ağacı, hatta taşı ve insan figürlerini incelemek, doğayı, hayvanı okumak, görselleri incelemek, müze gezmek, tarih bilgisini pekiştirmek, çeşitli malzemeleri minyatür sanatına entegre etmek çok önemli ve şarttır. Minyatür sanatı ince bir sanat, tabii ince fırçayla çalışmak diyoruz ama bunu çok ince yapmak sadece minyatürü iyi yapmak demek değildir. Tabii ki minyatürde en önemsedüğünüz şey iyi bir tasarım yapmaktır. Bu kaideler çerçevesinde konuyu anlatabilmek, minyatüre has kurallardan yola çıkarak bu anlatımı sağlayabilmek önemlidir. Daha sonrasında istenenler ince fırça, ince işçilik, düzgün ve temiz boyamaktır. Ve tabii ki belirttiğim gibi ilk başta önemli olan konuya hakim bir şekilde tasarımı çok iyi şekilde yapmaktır.

Eski dönemde bir minyatür tasarımı yapılırken kendine has kuralları ile yapılırdı. Bu kurallar kitap sanatı olması hasebiyle sayfadaki anlatım en etkili ve en anlaşılır şekilde yapılması gerekirdi. Ben de günümüzde bu de kurallar çerçevesinde minyatür üretmekteyim. Biz minyatürün kurallarını biliyoruz, tasarım kurallarını ve malzemelerini biliyoruz ve bu bilgiler ışığında üretim yapmak zorundayız. Şimdi o dönemde bir padişah figürü yapıp etrafında mimarisini, oturduğu yeri, koltuğu, minderi vb. bozmayalım fakat üstüne bir şey katmayalım mı? Eğer mümkünse katalım bence. Fakat baktığımda minyatür sanatına dair yapılacak pek bir şey yok. Çünkü çoğu yapılmış, sanatçılar tarafından denenmiş ve biz sadece onları tekrar edip günümüz çağına uyarlıyoruz.

Doğru tasarım yapabilmek için çok minyatür incelemek, çok çalışmak ve çok gözlem yapmak gereklidir. Bunu yaparken de sadece görsel olarak bakmak yeterli değildir. Minyatürün içeriğini inceleyip minyatürü okumak gerekmektedir. Dolayısıyla o dönemin sanat tarihini, siyasi tarihini bilmek gerekmektedir. Bu açıdan bizim işlerde tarih bilgisine de sahip olmak önemlidir. Minyatür sanatında tarihi bilmek, dönemleri bilmek, üslupları bilmek, minyatür sanatçıları bilmek, hangi yüzyılda hangi

üsluplar süregelmiş ve hangi hususlar geliştirilmiş bütün bunların bilgilerine ancak kendi çağımızdan bir şeyler katmakla bu yüzyıla dair bir tarz oluşturulabilir.

“16. yüzyıl tezhibi yaparken 14. Yüzyıla ait tezhip motiflerini koyamazsınız zira o döneme aittir” diye belirtilir. Fakat ben buna karşı değilim. Bunlar bir arada kullanılabilir. Bugün bütün yüzyılların üsluplarını gördükten sonra yaptığımız minyatür çalışmalarında bazı üslupları bir arada kullanmakta bir sakınca görmüyorum. Çünkü bizler bütün bu yüzyılları kapsadığımız için, kendi kültürümüzün içerisinde barındırmalıyız diye düşünüyorum. Bulduğumuz bu yüzyıl geçmişe ait bütün çalışmaları üslupları kapsayıcı olmalı diye düşünüyorum. Hepsini bilen biri olarak çalışmada iç içe bulundurulmasının bana göre bir mahsuru yoktur. Bu konuyu minyatür üzerinden değerlendiriyorum. Aynı kompozisyon içerisinde farklı dönemler işlenebilir diye düşünüyorum. Madem amacımız bu sanatı gelecek kuşaklara aktarmak ve unutturmamak ise bu işi iyi bilenler aktaracaktır. O zaman bunun için de birileri çıkacak absürt bir şeyler yapacak. Aynı zamanda bunu görebilecek hocalar da olacak ki eleştirebilsin bu çalışmaları.

Özellikle belirtmek gerekirse yetiştirdiğiniz kişilerin kendi görüşleri ile sanata katkı sağladıkları, sizin de onlara katkı sağladığınız bir gerçektir. Zamanla fark ediyorsunuz birbirinizden öğreneceğiniz çok şeyin olduğunu. O kadar uzun süre sabrı olmayan insanlarla çalışmak oldukça zor. Onun için bu sanatı gereğiyle anlatmak lazım. Bu sanatı yapmayı düşünen kişinin nasıl bir süreçle karşı karşıya olduğunu bilmesi gerekir.

Minyatür sanatı ile ilgili bakanlıkta kurslarımızda şöyle bir şartımız vardı. Minyatür çalışacak kişinin biraz tezhip bilgisi olması gerekmektedir. Bilgisi olmadan minyatürü seçtikten sonra geldiklerinde illaki sonrasında tezhibe gitme ihtiyacı içinde olunurdu. Örneğin; bir tane mimarı yapıyorsunuz içinde tezhip desenleri kullanılan süslemeler bulunabilmekte. Bunlar; halı, duvar vs. tezhip bilmeden bu süslemeler yapılamamakta. Bu yüzden tezhip bilmeyenleri almamak gibi bir şartımız vardı. Ama günümüzde bahsettiğimiz o şartlar pek uygulanmamakta.

Bize değerli vaktinizi ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Ben de teşekkür ederim.

4. Sonuç ve Öneri

Minyatür sanatı, günümüzde sanatsal eğitim alanında kullanılmaktadır. Çocuklara sanat sevgisini aşılamak ve onlara geleneksel sanat tekniklerini öğretmek için önemli bir araç olarak görülmektedir. Minyatür sanatçıları, çocuklar için minyatür atölyeleri düzenleyerek bu atölyelerde, çocukların geleneksel minyatür tekniklerini öğrenerek kendi minyatürlerini yapmaları sağlanmalıdır. Aynı zamanda özgün yaratıcı çalışmalar yapmaları için imkanlar sunulmalıdır.

Günümüz minyatürü adına çağımızı temsil eden bir tarz oluşması durumu ileriki zamanlara taşınırken, yapılan çalışmalar, oluşumlar neticesinde anlam kazanacaktır. Bu süreçte minyatür sanatının değerlerini de barındıran tarzlar oluşturulması ve klasik minyatürün modern anlayışla harmanlanması öngörülen önemli kazanımlardır. Bu sürede yapılan denemeler karşılık bulduğunda minyatür sanatına getirilen yaklaşımlar geleneksel sanatlara önemli katkılar sağlayacaktır.

Üniversitelerin sanat tarihi, görsel sanatlar veya sanat ve tasarım bölümleri minyatür sanatıyla ilgili dersler ve araştırmalar ile geleneksel sanatlara, hakkettiği değeri katmakta kabul gören önemli

mecralardır. Bu dersler genellikle minyatür sanatının tarihi, teknikleri, temaları ve kültürel bağlamı üzerine odaklanmaktadır. Minyatür sanatı, öğrencilere kültürel mirası anlama, estetik değerlendirme yapma ve sanatsal üretimi analiz etme becerileri kazandırmaktadır.

Akademik olarak, minyatür sanatı diğer sanat formlarıyla paralel olarak incelenir ve değerlendirilir. Minyatür, sanat tarihinin ve görsel kültürün bir parçası olarak kabul edilmektedir. Minyatür sanatı kültürel mirasın korunması ve anlaşılmasında önemli bir rol oynamaktadır.

• Bu anlamda sanat okullarında minyatür eğitimlerinde, farkındalık oluşturulmasına katkı sağlanabilmesi için;

- Öğrencilere minyatür sanatının tarihi, teknikleri ve uygulamaları hakkında bilgi vermek
- Öğrencilere minyatür sanatını uygulamalı olarak öğretmek
- Öğrencilere minyatür sanatının kültürel ve sanatsal önemini vurgulamak
- Öğrencilerin minyatür sanatına ilgisini artırmak
- Öğrencilerin minyatür sanatçısı olmalarını teşvik etmek
- Öğrencilerin ileri eğitimlerinde minyatürü öğretebilme becerilerini geliştirmek gerekmektedir.

Kaynaklar

Ünver, N. (2023). Röportaj.

Ekler

Nurten Ünver Hocanın Katıldığı Projeler

1993 Kültür Bakanlığı 7. Devlet Sergisi Yarışması, 3 sergileme.

1995 Kültür Bakanlığı 8. Devlet Sergisi Yarışması, 2 sergileme.

1998 İş Bankası Uyg. Gel. Türk Sanatları Yarışması, 3 sergileme.

1997 Galeri Z'de ilk kişisel sergi.

1997 Osmanlı'nın 700. Kuruluş Yıldönümü Sergisi, Kıbrıs.

1997 Budapeşte Etnografya Müzesi Karma sergi.

2000 Ankara Seyrek Tasarım, ikinci kişisel sergi.

2003 Türk Yılı etkinlikleri çerçevesinde Japonya'da Tokyo Şato Müzesi'nde eğitimci karma sergi.

2003 Cumhuriyetin 75.yılı etkinlikleri, Doğu'dan- Batıya on beş ilde karma sergi.

2003 Kültür Bakanlığı, Türk süsleme sanatları, hocalar karma sergisi.

2003 Türk Yılı etkinlikleri sergisi, Japonya.

2005 Türk Haftası etkinlikleri, Karma sergi, Halep.

2006 İNTES galeride minyatür sergisi küratörlüğü.

2007 Almanya, Bosna ve Tunus'ta karma sergi.

2008 Bodrum ve Marmaris'te karma sergi.

2009 İKSV katalog-kitap proje sergisi.

2010 İKSV İstanbul ve Erguvan katalog-kitap proje sergisi.

- 2010 Oda kule karma sergisi.
- 2011 İstanbul'un Yüzü katalog-kitap projesi sergisi.
- 2011 Cemal Reşit Rey Minyatür Buluşması sergisi.
- 2011 Çırağan Palace Kempinski sanat galerisi, Sultanlar Şehri İstanbul sergisi.
- 2011 Zeytinburnu Kültür Sanat Merkezi, karma sergi.
- 2011 Adapazarı Orhangazi Kültür Merkezi, karma sergi.
- 2012 Hasbahçe proje sergisi, Emirgan Has Ahırlar sergi salonu.
- 2013 KTSM, İstanbul'un Yüzü katalog-kitap projesi sergisi.
- 2013 Piri Reis'in İzinde Çanakale Valiliği katalog-kitap projesi sergisi.
- 2014 KTSM, Anadolu'da Klasik Sanatlar, Sakarya sergisi.
- 2014 Minyatürlerle, Ankara Evleri proje sergisi, TBMM.
- 2015 Altmış Sihirli Dokunuş ustalarla Buluşma sergisi, Milli Saraylar.
- 2015 TBMM 95. kuruluş yıl dönümü proje sergisi, TBMM.
- 2016 Ustalarla Buluşma sergisi, Milli Saraylar.
- 2016 Minyatür Buluşma sergi ve semineri.
- 2016 Ankara Renkleri sergisi, Selçuk Üni. GSF.
- 2016 Ustalardan Seçkiler sergisi, Dumlupınar Üni. GSF.
- 2017 Çok Uluslu Osmanlı'nın Kadınları proje sergisi, TBMM.
- 2018 İstanbul Bienali, El Müssavvir proje sergisi.
- 2020 41 Sanatçı 41 Eser sergisi.
- 2020-2021 Online sergiler.
- 2022 Müzik ve Güzel Sanat Üniversitesi sergisi.
- 2022 Sanat Köprüleri oluşumu sergisi ve paneli.
- 2023 Etimesgut Belediyesi, Bağlıca Türk Tarih Müzesi kişisel sergisi.

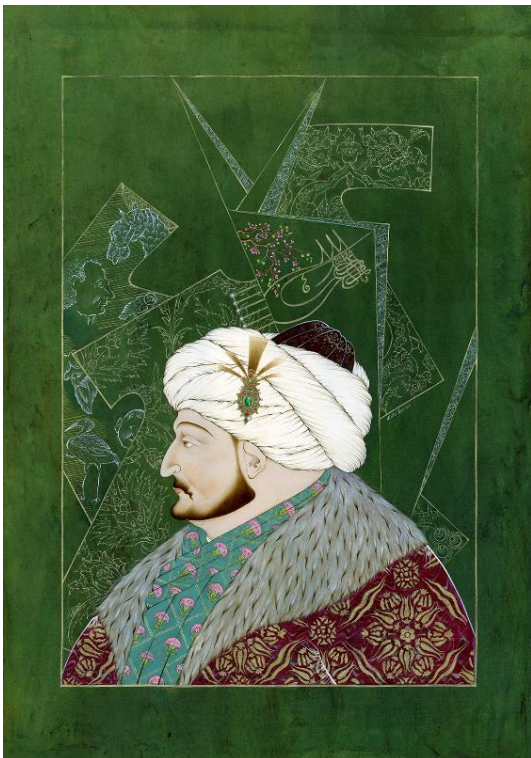
Nurten Ünver Hocanın Minyatür Çalışmalarından Örnekler

Resim 1: El Musavvir, 90x60 cm.

Resim 2: Allah ve Lale, 60x40 cm.

Resim 3: Portre Fatih, 56x42 cm.

Resim 4: Piri Reis, 40x60 cm.

Resim 5: Atatürk, 60x40 cm.

Resim 6: Acem, 35x45 cm.

Resim 7: Hasbahçede Bir Güzel, 60x40 cm

Resim 8: Galata, 40x80 cm

Resim 9: İstanbul'da Lale Zamanı, 60x65 cm.

Resim 8: Deliler, 70x50 cm.

8. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2024)

8th International Symposium of Limitless Education and Research (ISLER 2024)

SONUÇ BİLDİRİSİ

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği (SEAD) ile ABD Portland State Üniversitesi ve Litvanya Vilnius Üniversitesi işbirliğinde düzenlenen 8.Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2024), 8th International Symposium of Limitless Education and Research (ISLER 2024), 25-27 Nisan 2024 tarihlerinde online (çevrimiçi) olarak gerçekleştirilmiştir.

Sempozyumun amacı, uluslararası düzeyde yapılan bilimsel çalışma, araştırma ve uygulamaları paylaşmak, bilim okuryazarlığını geliştirmek, eğitimci, araştırmacı, akademisyen, öğretmen ve öğrencilerin etkileşiminin sağlamaktır. USEAS 2024'ün ana teması “Eğitim ve Bilim” olarak belirlenmiştir. Bu tema çerçevesinde okul öncesi eğitimden yükseköğretime kadar 20’ den fazla konu alanına yer verilmiştir. Sempozyuma aşağıda isimleri verilen ülkelerden 23 akademisyen davetli konuşmacı olarak katılmıştır.

- Prof. Dr. Anastassia ZABRODSKAJA, Tallinn University, Estonia
- Prof. Dr. Birsal KARAKOÇ, Uppsala University, Sweden
- Prof. Dr. Douglas K. HARTMAN, Michigan State University, USA
- Prof. Dr. Hakan ÜLPER, Dünya Ekonomi ve Diplomasi Üniversitesi, Özbekistan
- Prof. Dr. İdris BEDİRHANOĞLU, University of Oxford, United Kingdom
- Prof. Dr. Lisa Marie GILMAN, George Mason University, USA
- Prof. Dr. Öztürk EMİROĞLU, University of Warsaw, Poland
- Prof. Dr. Thomas GILPATRICK, Portland State University, USA
- Prof. Dr. Yalçın BAY, Michigan State University, USA (Visiting in MSU)
- Assoc. Prof. Dr. Galina MISKINIENE, Vilnius University, Lithuania,
- Assoc. Prof. Dr. Xhemile ABDIU, Tiran University, Albania
- Doç. Dr. Nadzeya DARDIKOVA, Minsk Devlet Dilbilim Üniversitesi, Belarus
- Doç. Dr. Neslihan BAY, Michigan State University, USA (Visiting in MSU)
- Dr. Alban FOÇI, Tiran University, Albania
- Dr. Emine ÇAKIR, University of Oxford, United Kingdom
- Dr. Lori SKIBBE, Michigan State University, USA
- Öğrt. Gör. Ezgi İNAL, İstanbul Aydın Üniversitesi, DE Daum Expert/ Germany

- Assist. Prof. Ann CASTLE, Michigan State University, USA
- Asist. Prof. Dr. Bağdagül MUSSA, University of Jordan, Jordan
- Assist. Prof. Dr. Gözde MERCAN, University of Toronto, Canada
- PhD Student Burcu TATAR OZKUM, Michigan State University, USA
- PhD Student Leyla NAJAFZADA University of Oxford, United Kingdom
- Duygu TUM OZER, Commercial Learning Manager, Freiburg /Germany

8.Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumunda (USEAS 2024), başta Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneği üyeleri olmak üzere farklı ülke ve üniversitelerden 148 akademisyen Bilim Kurulu Üyeliği, 27 akademisyen de Düzenleme Kurulu Üyeliği görevini üstlenmiştir. Sempozyum 25-27 Nisan 2024 tarihlerinde üç gün sürmüş, 32 oturumda 131 konuşmacı tarafından 77 sözlü bildiri sunulmuş, 8 panel ile 6 konferans gerçekleştirilmiştir. Böylece Sempozyuma ilgi ve katılım yüksek olmuştur.

Sempozyumda sunulan bildiri özetleri ve bildiriler USEAS 2024 Sempozyum Bilim Kurulu tarafından değerlendirilmiştir. Bildiri değerlendirmede; çalışmanın özgünlüğü, amacı, bilimsel temelleri, yöntemi, bulgular ve yorumlar, tartışma, sonuç ve öneriler, bilimsel alana katkısı, uygulanabilirliği ile Türkçe dil kullanımı gibi ölçütler dikkate alınmıştır. Bu ölçütlere göre her bildiri iki hakeme gönderilmiş ve 100 puan üzerinden değerlendirilmiştir. İki hakem değerlendirmesi sonucu 70'in üzerinde puan alan bildiriler özetleri USEAS 2024 Sempozyum Programına alınmıştır. Bildiri tam metinleri ve bildiri ödülleri değerlendirme sürecinde de aynı işlemler yapılmıştır.

Sınırsız Eğitim ve Araştırma Derneğinin Ödül Yönergesine göre ödüle aday bildiriler için Sempozyum Bilim Kurulu Üyeleri arasından üç ayrı jüri kurulmuştur. Jüri üyeleri, birinci yazarlarına göre "*Bildiri Ödülü*" ve "*Genç Katılımcı Ödülü*" kategorilerinde verilecek ödülleri Sempozyum süresince belirlemiştir. Buna ek olarak Sempozyuma akademik destek veren katılımcılara "*Akademik Katkı Ödülü*" verilmiştir. USEAS 2024 Kapanış Oturumunda ödül alan kişiler, bildiriler ve yazarları ilan edilmiştir.

8. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2024) akademisyen, öğretmen ve öğrencileri bir araya getirme, bilimsel çalışma, uygulama ve deneyimleri paylaşma, yeni bakış açıları ve çalışma alanları oluşturma, işbirlikli araştırmalara zemin oluşturma açısından önemli bir toplantı olmuştur. Sempozyum önemli çalışmalara ortam hazırlamış, yeni bilgiler paylaşılmış, tartışılmış ve özgün fikirlere ulaşılarak ülkemizdeki çalışmalara katkı sağlamaya çalışılmıştır. Sempozyumda ortaya çıkan bazı görüşler şöyle özetlenebilir:

1. Ülkemizin gelecek yüzyıla hazırlanması, bilgi toplumundan beceri toplumuna geçmesi için beceri odaklı eğitim ve araştırma çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Bu amaçla bilimsel

çalışmaları zenginleştirme, beceri odaklı eğitim yaklaşım ve uygulamalarını geliştirme, eğitimde teknolojik yeniliklerden üst düzeyde yararlanma vb. çalışmalara odaklanılmalıdır.

2. Günümüzde bilginin sürekli artması, bilgi teknolojilerinin hızla gelişmesi ve değişmesi, öğrenmenin sınırsız olması, bilgi toplumuna uyum sağlama gibi nedenler öğrenmeyi öğrenme ve sınırsız öğrenmeyi zorunlu hale getirmektedir. Bu konuya dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak için sürekli yayınlar yapılmalıdır.

3. Öğrenen bir toplum ve öğrenen dünya oluşturabilmek için eğitimin önündeki engeller kaldırılmalıdır. Özellikle yer, zaman, araç gereç, süre ve ekonomik engelleri aşmak için kalıcı önlemler alınmalıdır. Bu konuya tüm eğitim kurumları duyarlı olmalıdır.

4. Eğitim alanında disiplinler arası çalışmalara ağırlık verilmeli, konuya araştırmacıların dikkati çekilmeli, ortam hazırlanmalı, desteklenmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.

5. Türkçenin bilim dili olması, dünyada hak ettiği yere gelmesi için Türkçe öğretimine, yabancılara Türkçe öğretimine, Türkçe yayın ve materyal çalışmalarına ağırlık verilmelidir. Öğrencilerin Türkçe dil ve anlama becerileri geliştirilmelidir.

6. Önümüzdeki yıl düzenlenecek 9. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumu (USEAS 2025) için farklı ülkelerdeki üniversitelerle işbirliği yapılması, yabancı akademisyen katılımının artırılması, Sempozyumun Nisan veya Mayıs aylarında gerçekleştirilmesi, koşulların uygun olması halinde yüz yüze yapılması ve sanal sunumlara da yer verilmesi önerilmiştir.

7. Sempozyumda genç araştırmacıları (lisansüstü eğitime devam eden öğretmen ve akademisyenler) bilimsel çalışmalara özendirmek, yeni, özgün ve nitelikli araştırmalar yapmaya yönlendirmek amacıyla bildiri ödülü uygulamasına devam edilmesi önerilmiştir.

8. Gelecek yıl yapılacak 9. Uluslararası Sınırsız Eğitim ve Araştırma Sempozyumunda (USEAS 2025) çeşitli tema, panel, atölye çalışması gibi etkinliklere yer verilmesi, her düzeyde görev yapan öğretmen, araştırmacı ve eğitimci kitlesine ulaşılması, SEAD Web Sitesinin daha aktif kullanılması, önerilmiştir.

USEAS 2024 Bilim Kurulu

Portland State
UNIVERSITY

Iš čia kylama
į žvaigždes

8. ULUSLARARASI SINIRSIZ EĞİTİM VE ARAŞTIRMA SEMPOZYUMU (USEAS 2024)

8th INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF LIMITLESS EDUCATION AND RESEARCH
(ISLER 2024)

Bildiri Kitabı

Conference Proceedings

25-27 Nisan 2024

25-27 April 2024

Ankara